AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

22 HAZİRAN 1955 FİYATI : 1 LİRA

★ İki güne kadar yapılacak

MÜTHİŞ İFŞAAT

★ Sancarın İsyancıların dal ve budaklarına dair açıklaması

★ Siyasi partilerde oynanan üç perdelik Traji-Komedi

★ İstanbulda trafik macerası hakkında eğlenceli hikâye

Türkiyede Eğitim Problemi

1963

PURO ☆ fay

BEDAVA NAKİL VASITALARI

PİYANGOSUNDA TALİHİNİZİ DENEYİNİZ

...böylece hem nefis bir tuvalet sabunu, hem en üstün temizleme tozunu kullanmış olur... hem de şu çok kıymetli ikramiyeden birini kazanabilirsiniz:

63 model,
FORD-TAUNUS
Aile Arabası

TRIUMPH
İngiliz Motosikleti

TRIUMPH
marka şahane bir Scooter

RUDGE
İngiliz Erkek Bisikleti

RUDGE
İngiliz Kız Bisikleti

RUDGE
İngiliz Çocuk Bisikleti

...ve ayrıca 300 çeşitli teselli mükâfatı

PİYANGOYA İŞTİRAK İÇİN...

3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kopağı biriktirmek kâfidir. Bunları **bir zarfa koyunuz**, zarfın arkasına açık adresinizi yazınız ve P. K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarflarını taahhütlü postamak isteyenlerin de gene aynı posta kutusuna göndermeleri rica olunur. Kur'alar 30 Haziranda Noter ve Davetliler huzurunda çekilecek ve talihliler 1 Temmuzda ilân edilecektir.

Talihiniz açık olsun

Bol köpüklü ve Nefis kokulu

PURO

Tuvalet Sabunu kalitesi en iyi tuvalet sabunu ve müessir bir güzellik müstahzarıdır

Köpüklü ve Deterjanlı

fay

Temizleme Tozu kalitesi en üstün, fiatı en ucuz temizleme tozudur

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: **469** Cilt: XXVII Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçı oğlu . (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Magazin Kısımı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Binin Anter, Hüseyin Korkmazgil Fen : Daniyal Eriç . Tiyatro : Naciye Fevzi, Lûtfi Ay - Sinema : T. Kakınç - Spor : Vildan Âşir Savaşır,

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgen

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Özdogan Klişe Atelyesi

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: *11 39 92*

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1

Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzâgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
21.6.1963

•

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta AKİS, temeli aynı olan fakat değişik kesimlerden gelen yeni bazı hücumlara uğradı. Kesimlerin değişikliği ilk bakışta şaşırtıcıdır. AKİSİ Mamaktaki 1 Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinde bir 20-21 Mayıs sanığının avukatı tarafından bahis konusu edildi. Bir gün sonra, C.H.P. Grupları Müşterek Toplantısında adı etrafında bir tartışma cereyan etti.

Mamaktaki teşebbüs hakkınca, resmi bültende verilen bilgi şudur:

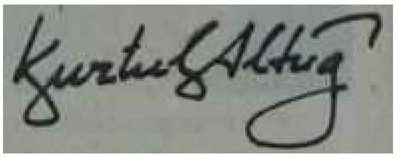
"Sanık avukatlarından biri duruşma safahatının A.A. tarafından tarafsız ve dürüstlükle intikalinden dolayı memnuniyetlerini ifade ettikten sonra haftalık bir dergide çıkan bazı yazılan okudu. A.A. bültenleri dışında gazetelerde bu şeklide çıkacak yazıları, bazı yanlış yorumlara yol açacağını ifade ile, mahkemenin bunu men edici tedbirler almasını istedi. Hâkim, durumun adli amirliğe ulaştırılacağını bildirdi."

Bunu, C.H.P. Grupunun tanınmış ve nesli tükenmek üzere bulunan Gülekofillerinden İsmail Ertemin Grupta bir çıkışı takip etti. Efendim, AKİS Sıkı Yönetim yasaklarım hiçe sayıyormuş. Bu, çok fena tesir yapıyormuş. AKİS'in C.H.P. ile ilgisi bulunmadığını açıklamak lazımmış. Zaten bu AKİS Bakanlar Atıyormuş, Bakanlar tayin ediyormuş ve yazdıkları hep çıkıyormuş. Neymiş bu?

İsmail Ertemi, Mamaktaki duruşmaların ilk günü adı, Asilerin avukattan arasında okunan, fakat sonradan, mahkeme heyetince milletvekili ve senatör avukatların bu dâvada avukatlık alamayacaklarına karar verildiği için bu hizmeti görmek şerefinden mahrum kalan bir C.H.P. Sena" törü, Fehmi Alpaslan bir önergeyle destekledi. -Alpaslanın bir "yakını", 20-21 Mayıs sanıkları arasındadır-. Fehmi Alpaslan, AKİS'in C.H.P. ile alâkalı olmadığının Grupça resmen ilânını istiyordu! Hattâ mecmua, tutumundan dalayı takbih de edilmeliydi.

Grupta bir garip hava oldu. Genel Sekreter Satır söz aldı ve "Olur mu, böyle şey?" dedi. Sonra anlattı ki, bu mecmuanın Başyazarı Metin Toker, İnönünün partisi veya hükümetiyle değil, kızıyla evlidir ve ne isterse onu yazmakta serbesttir, ne partilidir, ne particidir, hakkında partice karat almaya kalkışmaktan daha abes şey yoktur. Bunun üzerine, Alpaslanın zaten alay mevzuu önergesi gündeme bile alınmadı ve herkes gülüp geçti.

Saygılarımızla

içindekiler

Yurttan Akisler

Fransa yolunda Feyzioğlu
Dış yardım elçisi

Konsorsiyum — Geçen haftanın ortalarında Çarşamba günü Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlunun başkanlığında Devlet Plânlama Teşkilâtı İktisadi Plânlama Dairesi Başkanı Prof. Besim Üstünel, Hazine Dairesi Genel Müdür Yardımcısı Erhan Bener ve Yıldız İhcesudan müteşekkil bir heyet 21 Haziranda yapılacak olan Konsorsiyum toplantısına katılmak üzere Parise gitti.

Konsorsiyumun bu toplantısında 1963 Yılı Uygulama Programının dış finansman meselesi ve bu konu ile ilgili olarak yapılan müzakerelerin neticeden üzerinde durulacak ve görüşmelerin ağırlık merkezini bundan kısa bir süre önce Türkiyeye gelmiş olan Konsorsiyum Heyeti tarafından hazırlanan bir rapor teşkil edecektir.

Ayrıca Konsorsiyumun son toplantısında alman bir kararla 1964 yılı dış finansman meselesi de gündeme dahil edilmiştir. 1964 yılı için tahmin edilen miktarda ihracatın gerçekleşemiyeceği düşüncesiyle Türk Heyetinin bir ek yardım isteyeceği ve buna sebep olarak bu . yıl tütünlerimize büyük zararı dokunan mavi küf hastalığı ile pamuk ekiminin gecikmesinin gösterileceği sanılmaktadır.

Politika — Millet Partisi Turgutlu İlçe Başkanı Ahmet Kaya geçen haftanın sonunda bir basın toplantısı yaparak gazetecilere memleketin kalkınma hamlelerine paralel olarak, tatbikinde fayda gördüğü bazı fikirlerini açıkladı. Türkiyedeki politika anlayışının tipik bir örneğini teşkil etmesi bakımından çok enteresan olan bu fikirlerin bazıları şunlardır: .

— Bar ve plajlar derhal kapattırılmalıdır.

— Fuhuş, hırsızdık, cinayet ve dolandırıcılıkların yegâne sebebi kadınların açık saçık gezmeleridir. En kısa zamanda bir kıyafet kanunu -Kaya böyle bir mecburi kıyafet kanunu hazırlamıştır- çıkarılmalıdır. Bu kanuna göre kadınlar tespit edilen kıyafetin dışında bir kıyafetle dolaşamıyacaklardır.

Bu fikirlerini partisinin 5 Temmuz 1963 de yapılacak olan genel kongresinde de ileri süreceğini ve daha şimdiden kendisini destekliyen bir çok delegenin bulunduğunu belirten Kaya gazetecilerden kendisine yardımcı olmalarını rica ederek:

" — Ayrıca partimizin senatör ve milletvekillerinden bu tasarının gerçekleşmesi için gerekli gayreti göstermelerini isteyeceğim. Memlekette ahlâk ancak böyle ce temin edilebilir" dedi.

Plân — İzmir Valisi Enver Saatçigil kürsüde konuşmakta olan Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müeazinoğluna seslendi:

"— Konuşmanız daha uzun sürecek mi beyefendi ?"

Bu soru üzerine Müezzinoğlu sinirli bir sesle:

"— Görüyorsunuz ki konuşuyorum" dedi. Ancak Saatçigil tatmin olmamıştı. Bu sefer ikinci bir -ihtarda bulundu:

"— İki dakikadan fazla devam eder mi?"

Bu sözler üzerine daha fazla sinirlenen Müezzinoğlu, Saatçigile ters ters bakarak soruyu:

"— İlci dakika değil ama, her halde be? dakika kadar devam eder" sözleriyle cevaplandırdı ve konuşmasına devam etti. Ancak henüz birkaç kelime söylemişti ki Saatçigil heyecanla yerinden fırladı ve eliyle toplantının sona erdiğini gösteren bir işaret yaparak:

"— Konuşmanızı burada kesiyorum. Sayın İçişleri Bakanı ve Sayın Amiral çelenk koymak üzere bizleri heykelde bekliyorlar" dedi.

Olay geçen haftanın sonlarında Cuma günü İzmirde, 5 Yıllık Kalkınma Plânının 1963 Uygulama Programı ve toplum kalkınması konusunda idari teşkilâtı aydınlatmak üzere tertiplenen seri toplantılardan birinde geçti. Ö gün, toplantının son günü olması sebebiyle saat 12,30 da -Saatçigil, Müeazinoğlunun sözünü kestiği sırada saatler tam 11,45 i gösteriyordu- Atatürk Anıtına bir çelenk konulması kararlaştırılmıştı.

Saat 12.05 de törenin yapılacağı Cumhuriyet Alanına gelen heyet burada bir süre Amiral Denizmeni beklemek zorunda kaldı. Denizmen tam tespit edilen saatte, 12,30 da Atatürk Anıtına geldi.

Karışıklığın tek sebebi Saatçigilin heyecanı Ve acemiliğiydi. Asıl amacı plân tatbikatı ve toplum kalkınması konusunda valileri aydınlatmak olan bu toplantıda Saatçigilin tamamen işgüzarlık amacıyla Müezzinoğlunun sözünü kesmesi hoş karşılanmadı.

Tarım — Bu yıl yağmurların olağanüstü yağış göstermesi ve bu yüzden bazı bölgelerde küçük çiftçinin zarar görmesi, yeni tedbirleri icap ettirmektedir. Bu yönden hareketle Ziraat Bankası vasıtasıyla çiftçiye güz ekim kredisi verilecektir. Banka bu hususta temaslara başlamıştır. Ancak bu kredilerin dağıtımı bir evvelki ler gibi olmıyacak, kontrol edilecektir. Bu hususta Ziraat Bankasından bir komisyon çalışmaktadır. Komisyonda yabancı uzmanlar da görevlidir.

Yağmurların bir başka yönden de zararı olmuştur. Tahmin edilen hububat rekoltesine ulaşmak imkânı ortadan kalkmıştır. Başakların sararması için gerekli sühunet hâlâ memleketin pek çok yerinde mevcut değildir. Bundan dolayı buğday ithaline gidilecektir. İthalât Uç yıllık hububat anlaşmasına göre gene Amerikadan yapılacaktır.

Dünyadan Akisler

Suriye — İhanet suçu ile aranan sekiz politikacının başını getirene, hükümet 30 bin lira vereceğini ilân etti. Şam radyosunun bildirdiğine göre arananlar 1961 de Nasır taraftarı hükümeti devirenlerdir. Bunlar arasında, ihtilâlden sonraki ilk Suriye kabinesini kuran Memun Kuzbari, Sosyalist lider Ekrem Hurani ve eski Dışişleri Bakanı Assad Mohassen de vardır. Radyo, ikramiyenin bunlardan herhangi birisini tevkif ederek getirene verileceğini söylemiştir.

Yunanistan — Başlayan hükümet buhranının yanı sıra, yabancı ülkelerde Yunanistana karşı açılmış olan kampanya da bütün şiddetiyle devam ediyor. Son olarak, İngilterede atom bombasının yasaklanmasını sağlamak üzere faaliyet gösteren Yüzler Komitesi nükleer silâhları protesto etmek için Atinada yapılacak bir mitingi desteklemeye karar vermiştir. Hükümetin kendilerini Yunanistana kabul etmeyeceğini bildirmiş olmasına rağmen mitinge katılmaya çalışmaktadırlar. Ayrıca Danimarkanın en büyük talebe teşekküllerinden birisi bîr açık mektup yayınlayarak, Danimarka hükümetinin, kendi prenseslerinin Yunan prensi ile evlenmesi konusunda bazı siyasi şartlar öne sürmesini istemiştir. Yayınlanan mektupta solcu mebus Lambrakis'in katlinden de bahsedilerek Yunanistanın demokratik hak ve hürriyetlere saygı göstermesi gerektiği beiirttlmektedir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 10 22 Haziran 1963 Sayı: 469 Cilt: XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

İki ay daha..

Belki hiç bir Sıkı Yönetimi bu idare altında yaşayanlar tarafından bugünkü Sıkı Yönetim kadar hafiflikle kabul edilmemiştir. Nitekim Mecliste, şartların basit icabı, bir aylık müddet iki ay daha uzatılıp üç aya çıkarılınca halk hiç bir menfi tepki göstermedi. Hele en kısa samanda gece sokağa çıkma yasağının da kaldırılması kabil hale geldiği takdirde, Sıkı Yönetim bir kahır değil, tam bir lütuf olacaktır, Zira, oelirli hududu aşmış bir başıbozukluğun Sıkı Yönetim idaresi altında tekrar zaptırapta alındığını herkes hissetmektedir. Ankarada bir takım sarhoşların ve rahatsız edici tiplerin Sıkı Yönetim hudutları dışına atılması işin şakaya gelir tarafı olmadığını göstermiştir ve herkese ayağını denk atması için ihtar olmuştur. Aynı usulün İstanbulda da tatbikine geçilmesi hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Sıkı Yönetim, hürriyetlerin kullanılması ile asayişsizlik arasındaki çizgiyi bu ilk bir ay içinde başarıyla çizmiştir.

Bu hafta, Meclisin kararından Sonra çok kimsenin aklından gecen |udur: Sıkı Yönetim, nihayet bir geçici idaredir. Zaten meziyeti de bundan ileri gelmektedir. Mühleti bitince ne olacaktır? Büyük şehirlerin başıbozukluğu gene devam edecek midir? Yoksa, memleketin güvenlik teşkilâtı görevinin sorumluluğunu nihayet anlayıp alacak mıdır? Haftanın ortasında Millî Savunma Bakanının Mecliste yaptığı açıklama ise Sıkı Yönetimin milli güvenlik konularında da büyük fayda sağladığını ortaya koydu. O saha ne olacaktır?'

İtiraf etmek lazımdır ki, İnönü Hükümetlerinin îçişleri Bakanlarından hiç biri_bu önemli konuya el atmamışlar, onun üzerine ciddiyetle eğilmemişlerdir. Bugünkü Bakan Bekata da, bu hususta öyle Varlık gösterecek, çok konuşmayı bırakıp çok iş görecek bir devlet edamı hüviyetine bürünecek istidatta görünmemektedir. Bir içişleri Bakanı için dolaşmak faydalı olabilir: Önce meseleleri, oturup hal yoluna soktuktan sonra.. O zaman dolaşan Bakan, koyduğu prensiplerin nasıl tatbik edil diğini görmek fırsatım bulur. Aksi halde ise, bir avarakasnaklıktan kurtulmak imkânı yoktur.

Hıfzı Oğuz Bekata
Kol gezen!

Sıkı Yönetim göstermiştir ki büyük şehirlerdeki inzibatsızlığın çaresi yok değildir. Vardır. Olmayan, bunu sağlayacak teşkilâttır. Polisin her bakımdan kifayetsiz olduğunu bilmeyen azdır. Polis neferleri, kıyafetlerinden fiziklerine, tavırlarından zihniyetlerine, vatandaş üzerinde saygı uyandırmaktan uşaktırlar. Teşkilâtın mutlaka elden geçirilmesine, o köhne "karakol sistemi"nin kaldırılmasına, yeni bir ruh, yeni bir şekil bulunmasına lüzum vardır. Ancak o surettedir ki Sıkı Yönetimin geçici idaresi devrinde sokak ve caddelerin aldığı "baş ağrıtmayan hal" devamlı olur ve demokratik rejim "Al sana demokrasi!" şikâyetleri yüzünden boş yere itibarından olmaz,

Bu üç, ay herkese göstermelidir ki Şikâyet asıl "Al sana Bakan!" tarzında ifade edilmek lâzımdır. Bunda, Demokrasinin bir günahı yoktur.

İngiltereye bir baksanıza...

Güvenlik

Sabreden derviş

Bu haftanın ortasında, Millî Güvenlik Konseyinin Çankayadaki Cumhurbaşkanlığı Köşkünde, Cumhurbaşkanı Cemal Gürselin başkanlığında yaptığı toplantının bitmesinden sadece bir kaç saat sonra Milli Savunma Bakanı İlhami Sancar sos günlerin en önemli haberini verdi, Haber, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünden verildi. Sancarın bildirdiğine göre kökü dışarda cereyanlar ve bunlarla alakalı tertipler, faaliyetler tesbit edilmiştir. Her şey, bir iki. güne kadar umumi efkâra açıklanacaktır. Tahkikat, Sıkı Yönetim sayesinde daha kolaylıkla yürütülmüş ve netice daha çabuk elde edilmiştir. Milli Savunma Bakanı, Hükümetin bu çeşit zararlı davranışlarla kâfi derecede alâkalanmadığı yolunda yapılmış bir tenkidi de şöyle cevaplandırdı:

"— Unutmamak gerekir ki suçluyu suçüstü yakalayabilmek için bazı tedbirlere ihtiyaç vardır. Bunu, Hükümetin alâkasızlığı sanmak hataların en büyüğüdür."

Millî Savunma Bakanı İlhami Sancarın konuşması, T.B.M.M.de Sıki Yönetimin uzatılıp uzatılmaması hususu görüşülürken yapıldı. Bazı milletvekili ve senatörler kökü dışarda cereyanlar karşısında Hükümetin kayıtsız kaldığınnı, asıl bunların üzeriine eğilmek gerektiğini söylediler, İlhami Sancar saatin 17'ye yaklaşmak üzere olduğu bir sırada söz alıp kürsüye geldiğinde -Hükümet adına söz almıştı- batı gazeteciler sansasyonel bir şeyin söylenmeyeceği inan-

HAFTANIN İÇİNDEN

Kim demiş, kolay diye?

Metin TOKER

Bundan bir ay kadar önce, bir değerli İtalyan diplomatla konuşuyordum, İtalyadaki seçimlerin şaşırtıcı neticeleri hakkında ne düşündüğünü sorumu, Hızla kalkınan; refahı bulmuş bir memleket ve büyük bir yükselme kaydetmiş komünist oylar! Muhatabım bu tezada yol açmış olan sebepleri anlattı, Papadan bahsetti, bazı bölgelerdeki zihniyete belirtti, iktidardaki Hristiyan Demokratların niçin oyların ; sadece yüzde otuzsekizini alabildiklerini isafa etti.

"— Eh, siz de oyların yüzde otuzsekizini alıp memleket nasıl idare edilir, öğrenirsiniz" diye takıldım.

İtalyan diplomat başını ciddi bir esefle salladı:

"— Ama, bizim İsmet Paşamız yok!"

Güldüm!

"— Canım, çizin de gelişme halinde bir iktisadınız, mükemmel temel müesseseleriniz var ve hiç kimsede, aman bir darbe yapalım hevesi mevcut değil!"

İtalyan diplomat işin şakaya gelir tarafı bulunmadığına inanmış bir edayla mukabele etti:

"— Biz size onları verelim, Biz bize İsmet Paşayı verin. İtalyada bir hükümet kurmak, şimdi çok, ama çok güç olacak."

Cumhurbaşkanı tarafından yeni hükümeti kurmak için görevlendirilmiş Hristiyan Demokrat Moro'nun, bir ay uğraştıktan sonra, itizar beyan ettiğini geçenlerde okudum. Bir siyasi kriz, İtalyan diplomatın konuştuğumuzda gayet iyi gördüğü gibi, şu anda İtalyayı sarmıştır ve nasıl bir hâl çaresi bulunabileceğini hiç kimse bilmemektedir.

İsrail Başbakanı Ben Gurion'un istifa ettiği haberi, İtalyayla, alâkalı haberin üstüne geldi. Ben Garion önce, bu koalisyon hükümetlerinden çekmediği kalmadığı şikâyetiyle, sadece Başbakanlıktan değil, aynı zamanda milletvekilliğinden de ayrıldı. Milletvekili olmayınca, hiç kimse başı sıkıştığında "Aman, gel sen Hükümeti kur" diyemeyecekti. Fakat partisi ve memleketin idarecileri o kadar ısrar ettiler ki, Ben Gurion milletvekili olarak kalmayı kabul mecburiyetini duydu. Bir siyasi kriz patlak verirse ihtiyar devlet adamı bir "tek çare" olarak gene görev başına çağırılacaktır.

Bunlar, Demokrasinin cilveleridir. Bir çok başka batılı memleket gibi İtalya ve İsrail de, her şeye nağmen demokratik sistem içinde kalacaklar, meselelerine o rejim içinde mutlaka çare bulacaklar, kendilerini İkinci Dünya Harbinden bu yana bugünkü seviyelerine getirmiş olan hayat tarzlarını değiştirmeyeceklerdir. Elbette ki siyasi krizlerin, hükümet kuramamanın, bu çeşit haberlerin haftalar ve haftalar, hattâ aylar ve aylar gazetelere manşet olmasının bir zevkli tarafı yoktur, Millet hayatinin, memleket hayatının bundan zarar gördüğü şüphesizdir. Ama, bunun alternatifi daha mı hırlıdır? Bir demokratik İtalyaya bakınız, bir de onun komşusu totaliter Yugoslavyaya. Bir demokratik İsraile bakınız, bir de onun komşusu totaliter Mısıra. Aradaki farklar, dağlar kadardır. Hele, mukayeseyi bir de mânevi sahaya aktarır, insanların saadetini de ölçüye vurabilirseniz varacağınız netice daha da baş döndürücü olacaktır. "Kısa yol", "kestirme yol" hevesleri bir ciddi vatan endişelinin değil, şahsi buyurma zevkinin ve cilâlı ihtirasların mahsulüdür. Bir belirli seviyeye ulaşmış top kınalar için "uygun rejim", bütün güçlüklerine rağmen Demokrasidir.

Zaten, devlet idaresinde güçlüğü olmayan tarz var mıdır ki? Uzaktan, davulun sesi bile inşana hoş gelir. Bir ciddi fikir edinmek için yaklaşmalı, totaliter sistemlere yakından bakmak, onların nasıl dertler içinde kıvrandıklarını görmek lâzımdır. Bir takım şeylerin duyulmaması, onların mevcut olmadığının delilini teşkil etmez. Bunun misalini biz kendimiz yaşamışızdır. Kapalı rejimden çıkıp açık rejime geçtiğimiz gün, suyun altına kaçmış oldukları için farketmediğimiz, tedavi ettiğimizi sandığımız bin hastalık bir anda suyun yüzünde belirivermiştir. Gericilik, yobazlık, devrim düşmanlığı kapalı rejimde tasfiye edilmiştir de çok partili hayat başlayınca mı tekrar dünyaya gelmiştir? Yoo! Bunların hepsi vardı; Kuran kursundan mahalle mektebine kadar.. Ama, görmediğimiz ve söylemediğimiz için bilmiyorduk. Vurguncu tüccar, avantacı, menfaatçi siyaset adamı, çirkin politikacı, İstismarcı ağa, dalavereci iş adamı, nüfuz taciri,. Bugünkü toplumumuzun bu dertleri, rejimin kapalılığından da faydalandıkları için, şimdi birseler o zaman bindiler. Bu gerçekleri gözden uzak tutarsak memleket ve millet meselelerinde sağlam neticelere varmamız imkânı kalmaz.

Türkiye ve türk toplumu öyle bir seviyeye ulaşmıştır ki onu Demokrasiden başka bir sistem içinde yaşatmâk imkânı hiç kimse için artık kalmamıştır. Buna. heveslenenin akıbeti, buna heveslenmiş olanın akıbetinden asla farklı olmayacaktır. Son hâdiseler bize ve dünyâya göstermiştir ki Türkiyenin sağlam kuvvetleri Demokrasiden yansıdırlar ve bunu koruma gücüne sahiptirler. Devam eden duruşmaların ortaya çıkardığı gerçek ise, aklını şaşırmış olanların bir avuç sergüzeştçi tarafından maceraya itildikleri, bunların hiç bir ciddi fikir, inanç, görüş temsil etmedikleridir.

Bizim noksanımız, Demokrasinin tabiatından olan bir takım güçlüklere henüz alışmamış olmamız, onları gözümüzde büyütmemiz, karşımıza çıktıklarında şaşırıp bocalamamızdır. Bunu normal karşılamak lâzımdır, zira bu zaman meselesidir, İsmet Paşanın türk toplumuna kazandırmak istediği zaman, işte budur. Bu, aynı samanda İsmet Paşanın da rolünü gözler önüne sermektedir. Onun mevcudiyetini bilmek dalgaların şiddetini hafifletmekte ve gemiye daha çabuk yol cldırtmaktadır. İsmet Paçasız da Demokrasinin yürüyeceğinden hiç kimse şüphe etmemelidir. Ama İsmet Paşayla, zahmet daha az olacaktır.

İtalyan diplomatın söylediği hasret, sanırım böyle bir hasrettir.

cı içinde telefon başına gittiler. Bakan, bir bomba gibi patlayan haberi konuşmasının sonunda verdi. "Kökü dışarda cereyanlar" derken nenin anlaşılması gerektiğinin bir kısmını da "sağ ve sol cereyanlar" diyerek anlattı. Fakat bunun yanında bir kürtçülük faaliyetinin bulunduğu bilinmektedir. Tahkikat konuları arasında, kökünün içerde mi yoksa dışarda mı olduğu henüz bilinmeyen bir takım, "Gizli Ordu" tertipleri de vardır. İlhami Sancâr yaptığı açıklama sırasında "başı dışarda bir tertip"in sorumlularının halen el altında bulunduklarını ve umumi efkârın en kısa zamanda herşeyden haberdar olacağını söylemekten kaçınmadı.

Heyecan dalgası

Bakan "bir iki gün içinde" tâbirini kullandığına göre açıklamanın en geç önümüzdeki haftanın başına kadar yapılacağını belirtmek kabildir. Ortaya çıkan bir başka gerçek, tahkikat safhasının bitip gerekli "el altına alma muamelelerinin tamamlandığıdır. Açıklanacak cereyanlar kadar bunlarla alâkalı isimlerin de bir heyecan dalgası yaratmasını beklemek lâzımdır.

İlhamı Sancarın verdiği bilgiye göre Hükümet uzun süredir, memleketimizde at oynatabileceklerini sanan bu çeşit cereyanların ve onların liderlerinin, mensuplarının peşindedir. Millî Emniyet ve siyasî polis gibi teşekküller kendi imkânları dairesinde bunların tesbiti faaliyetine çok tan girişmişlerdir. Bütün ipuçları bu faaliyetler sırasında ele geçirilmiştir. Milli Savunma Bakanının dediği gibi "suçluyu suçüstü yakalamak için" bazı tedbirlerin alınması gerekip görülmüştür. Bunların arasında, Hükümetin "alâkasızlık" tenkitlerine karşı bir sfenks sessizliği muhafaza etmesi de vardır. Bu sayede hiç bir haber sızamamış ve tertipçiler takip edildiklerinin, hareketlerinin bilindiğinin farkına varmamışlar, cesaret ve cüretlerini arttırmışlardır.

İlhami Sancar, durum bu noktadayken gelen Sıkı Yönetimin tahkikatı yapanlar için bir nimet teşkil ettiğini belirtti. Gerçekten, Sıkı Yönetimin kanuni imkânları daha önce peşine düşülmüş olan zararlı faaliyetin delil ve mensuplarının süratle derlenip toparlanmasını sağlamıştır.

Milli Savunma Bakanının Meclis kürsüsünden verdiği haberin delâlet ettiği mâna, memleket ve milletin huzurunu uzun süredir tehdit eden, bir nevi Damokles kılıcı gibi herkesin başı üzerinde sallanan tertiplerin her çeşidinin ortaya çıkmış olan fırsattan faydalanılarak tasfiye edileceği ve topunun köküne kibrit suyunun ekileceğidir. Bu cereyanların bir kısmı birbiriyle ilgili, ama bir kısmı fa birbirine karşıttır. Hepsinin müşterek hedefi demokratik düzeni ve onun temsilcisi olan müesseseleri önce temizlemektir. Cereyanların idarecileri bir defa bu yapıldıktan sonra, kendi aralarındaki mücadelede galebenin kendilerinde kalacağı inancındadırlar. O bakımdan, açıklanacak hususlar ayrıca alâka çekici olacak ve tabii bunların içinde "kökü dışarda olanları"m besleyen kaynaklar da bu suretle ortaya çıkacak, herkesin gözü önüne serilecektir.

Milli Savunma Bakam İlhamı Sancarın bu haberi, bir uçundan ötekine -Meclisin bütün kanatlarında bir ekseriyet tarafından hararetle ve can-ı gönülden alkışlandı. Gazeteciler, alkışa katılmayan simaları, dudaklarının ucunda bir tebessümle seyrettiler.

Sıkı yönetim

Kulağa kar suyu

Türkiye Büyük Millet Meclisinin senatörler+Milietvekilleri- bu haftanın ortasındaki toplantısının yıldızı, Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar oldu. Sancar, bir hitabet örneği vermedi. Hatta sesini hiç yükseltmedi ve kendisine teatral pozlar yakıştırmadı. Ne, sevimsiz bir bilgiçlik taslayan ve bu yüzden çok haklı sözlerinin bütün tesirini az daha yok edecek olan "horozlanan hatip" Coşkun Kurcanın durumuna girdi -Yarabbi, bu C.H.P. Grupu deli. midir ki düşünülebilecek bütün sözcülerin en yüksek gradoda çı- "menfi tesirli"si Kırcayı kürsüye çıkarır?-, ne de Menderesi taklit eden

İlhami Sancar ve Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri General Refet Ülgenalp...

Su uyur, düşman uyumaz

Talât Asal gibi kopyacılık yaptı. Gözlükleri gözünde, önündeki notlara bakarak sakin sakin konuştu. Ama öyle sansasyonel haberler verdi ki, toplantıdan sonra herkes sadece ondan ve onun açıklamalarından bahsetti. Bu açıklamaların bir kısmı, daha o akşam İstanbulda çok kimsenin uykusunu kaçırttı ve kulağına kar suyu doldurdu.

Gündemdeki konu, sıkı Yönetimin Ankara, İstanbul ve İzmirde iki ay daha uzatılmasını teklif eden Hükümet teskeresinin görüşülmesiydi. İlk sözü alan M.P. sözcüsü Zekâi Dolmen -konuşma Bölükbaşının "büyük himmeti"ne mazhar olmuştur ama, iri

Dal ve budak

Çok kimseye önce makûl görünen bu tenkidi, Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar bir açıklama yapmakla cevaplandırdı. Bakanın bildirdiğine göre, 20-21 Mayıs, dallı budaklı bir hâdisedir. Büyük failler ve harekete bilfiil karışanların yanında -Bakanın tabiriyle- "saçaklar" da vardır. Bunlar hakkında yapılmakta olan tahkikat, henüz "ilk tahkikat" safhasındadır ve Sıkı Yönetim Komutanlık" larınca İstanbul, Ankara ve İzmirde yürütülmektedir. Şimdi, Sıkı Yönetim İstanbul ve tamirde uzatılmadığı takdirde tahkikatın selâmetle neticeye ulaşması son derece güçleşe-

kım sivillerin niçin fırtınayı atlatmış halde olduklarım sordu. A.P. den, A.P. mufritlerinin tutumunu beğenmediği ve memleket için tehlikeli bulduğu için ayrılmış bulunan Kadri Özek Parlâmentodaki bir takım adamların ve grupların da sorumluluk taşıdıklarını söylemek açık kalpliliğini gösterdi, A.P. nin başındaki takımı suçladı, onların "parti kongresi"' bahanesiyle girişmiş bulundukları faaliyeti takbih etti.

İlhami Sancarın verdiği bilgi, "dallı budaklı hâdise"nin üzerine tam olarak eğilinmiş bulunulduğunu ve memleketi, milleti bir daha 20-21

Bakanlar Sıkı Yönetim için karar alınan toplantıdan sıkıyorlar

İki mi, iki kere iki mi?

kıyım lider bizzat kürsüye çıkmaktansa bir emekli generale bu metni okutturmayı daha ihtiyatlı bulmuştur. ortaya derhal bir teklif etti: Sıkı Yönetimin Ankarada uzatılmasını makûl buluyorlardı, ama İstanbul ve İzmirde aynı isin yapılmasına sebep ney di? İsmi var, cismi yok Bölükbaşı Partisinin sözcüsü teklifinin mucip sebeplerini de söyledi: İzmirde hiç bir hâdise olmamıştı, İstanbulda ise Sıkı Yönetim Mahkemesi kendisini yetkisiz görerek hâdise sanıklarını Ankaraya göndermişti ve dâvalar Başkentte birleştirilmişti. O halde Hükümet, İstanbul ile İzmiri niçin Ankarayla bir tutuyordu?

cektir. Sıkı Yönetimin imkanları her şeyin daha kolay aydınlanmasını sağlamaktadır. Hükümet, bu idarenin Başkent dışında iki büyük şehirde de devamını keyfinden değil, bundan dolayı arzulamaktadır.

Millî Savunma Bakanının bu izahatı sadece zihinlerdeki istifhamı aydınlatmakla kalmadı. Söz- alan hatiplerden Kadri Özek -A.P. den müstafi- tarafından ortaya atılan bir konu da böyle cevaplandırılmış oldu. Kadri Özek, isyancıları sözle ve yazılarla mütemadiyen tahrik etmiş, onları yiğitler gibi gösterip tehlikeli maceralara itmiş, onlarla işbirliği yapmış, akıl satmış bir ta-

Mayıs gecesi çeşidinden bir tehlikecine atmamakta Hükümetin de, Silâhlı Kuvvetlerin de kararla olduğun herkese gösterdi.

Boşa çıkan taktik

Sıkı Yönetimin uzatılması konusu da Meclis bir noktada ittifak etti: Buna lüzum vardı. İtiraz sade mahal ve süre üzerinde oldu. Anca konuşmalar, bilhassa M.P, ile Y.T.P den Talât Asal ve C.K.M.P. den Kadircan Kaflının konuşmaları su altından bir taktiğin takip edilmekte duyduğunu gösterdi. Bunlar da, Sıkı Yönetimin aleyhinde değillerdi. Ancak efendim, yeni bir Anayasa yapılmıştı, halbuki Sıkı Yönetimi tanzim

Bir Garip Sıkı Yönetim Anlayışı!

Bazı kimselerdeki garip Sıkı Yönetim anlayışını, Mecliste M.P. sözcüsü dile getirdi. M.P. sözcüsünün hazırladığı metin Bölükbaşının "büyük himmet"ine mazhar olduğu için anlayışın Bölükbaşıya ait olduğunu söylemek gerekir.

Sözcü, Ulus gazetesinden şikâyet etti. Ama, Ulusun şu veya bu Sıkı Yönetim yasağını ihlâl etmiş bulunduğunu söylemedi. Sıkı Yönetim Komutanlığı, Ulusun Bölükbaşı aleyhindeki yazılarına müsaade etmek suretiyle C.H.P. organını imtiyazlı duruma sokmuştu!

Sıkı Yönetimin bir çok şeyi koruduğunu düşünmek kabildir. Ama Bölukbaşıyı veya o çeşit- bir zat-ı şelfi korumakla mükellef bulunduğunu her halde herkes ilk defa olarak işitmektedir. Sıkı Yönetimin bir takım gerçeklerin ortaya çıkmasını vefa bazı kimselerin hoşuna gitmeyecek şeylerin yazılmasını önlemek için konulduğunu düşünmek megalomani illetini biraz fazla ileriye götürmek değil midir?

Sıkı Yönetimin AKİS'e imtiyaz tanıdığı yolunda bir iddia da, koca Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın iddiası olmuştur. Alican bunun şu iki delilini ciddi ciddi vermişti': 1 — Herkes Mamağa otobüsle gider-en AKİS mensupları hususi arabalarıyla gitmektedirler; 2 — Hiç kimse mahkeme salonunda sigara içemezken AKİS mensuplarına bu imtiyaz tanınmaktadır!

Bir defa, Mamağa iki AKİS mensubu üç defa gitmiştir. Bunlar her defasında otobüsle gitmişlerdir.

Sigara hikâyesine, gelince.. Aman Allah, böyle şeyi akıl alır mı? Koca salonda hiç kimse sigara içmeyecek, bir AKİS temsilcisi Yeni Harmanı yakıp tüttürecek. Başkası da aynı şeyi yapınca görevliler itiraz edecekler. Adam AKİS temsilcisini gösterecek, "Ya o?" diyecek. Görev liler "Yoo, o AKİS'i temsil ediyor, o içebilir. Sen de istersen dumanını kokla!." diyecekler.

Ama bu, bir Sıkı Yönetim anlayışı, daha doğrusu Sıkı Yönetime sözümona kompleks verip hoşlanılmayan yayın organlarından kurtulma çabasıdır. Sıkı Yönetim "Oo, bok, ye diyorlar! Aman, tarafsız görünmek için şunları da bir kapatayım.." diyecek.

Yazık, Sıkı Yönetimi hiç tanımıyorlar.

den kanun eskiydi. Öteki Anayasanın prensipleri gözönünde tutularak Hazırlanmıştı, Hükümet yeni bir kanun getirmediği müddetçe Sıkı Yönetim tasarrufları muallâkta kalacaktı. Buna, A.P. sözcüsü de tabii katıldı.

Demek istenilen şuydu: Biz bu Sıkı Yönetimi kabul ediyoruz ama onun tasarrufları kanuni değildir ki.. Hattâ A.P. sözcüsü ile Talât Asal öyle konuştular ki sanki Anayasanın Sıkı Yönetim ilanıyla alâkalı 124. Maddesi yeni bir kanun yapılmasını emrediyordu.

Bu balonu, C.H.P. sözcüsü bir iğne darbesiyle patlattı. 124. Maddeyi aynen okudu. Maddede, Sıkı Yönetimin kanunla tanzim edildiği bildiriliyordu. Bir kanun yok değildi ki.. Bu kanunun Anayasaya aykırılığı da

derken göz çıkarmaktan başka işe yarayamadı ve müzakerelerin havasını Hükümetin lehinde değiştirdi. Mi tekini Sancar söz aldığında, kazai mercilere intikal etmiş bir hususun Mecliste görüşülmesinin caiz bulunmadiğini hatırlatınca alkışlandı. Buna mukabil kendilerini "kanun tatbikçisi" olarak takdim eden Talât Asal -her halde "kanun yapıcısı" dernek istemişti- gülüşmelere yol açtı.

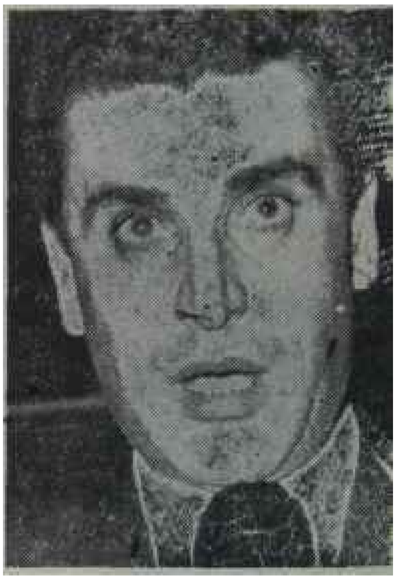
Sıkı Yönetim, üç şehirde iki ay daha uaatıldı.

Savunma

"Pazar gezintisi"

Geride kalan Pazar akşamı, radyoların saat 20 Haber Bültenini dinliyenler Ankara Sıkı Yönetim Komu-

Zekâi Dormen - Talat Asal

Bir çift hınk deyici

kimse tarafından - iddia olunmamış. Anayasa Mahkemesinden böyle bir kararın çıkması bir kenara, böyle bir müracaat dahi yapılmamıştı. O halde? Eksik olan neydi? Coşkun Kırca, kusuru sadece sinirliliğinde olan bir edayla Muhalefet tarafından güdülen taktiği açık açık söyledi, bundan dolayı teessüflerini bildirdi, fakat oyunun hiç kimseyi kandıramayacağını sözlerine ilâve etti.

Görüşmelerin alâka çekici bir başka tarafı, bir Mamak Sanığı ile sıhriyeti bulunan Kadircan Kafimin o sanığın adını da söyleyerek ve onun suçsuz olduğunu ifade ederek Sıkı Yönetimin usullerini tenkit etmesi oldu. Meselelerin bu şekilde şahsileştirilmesini, doğrusunu söylemek lazımsa Meclis hiç iyi karşılamadı. O yüzden Kadircan Kaflı kaş yapayım

tanı Cemal Turalın bir "küçük gezi" sinin' hikâyesini de işittiler. Korger neral Tural o gün Ankaradan kalkmıştı. Memleketin güney - doğu hudutlarını, yanında 8. ve 7. Kolordu Komutanları olduğu halde teftiş etmişti. Oradan Erzuruma, 3. Ordu bölgesine geçmişti. Orayı da teftiş etmişti. Gittiği yerlerde, aynı zamanda Genel Kurmay Başkam ve Kara Kuvvetleri Komutanı Vekili olarak askeri törenle karşılanmıştı. Akşam, tekrar bölgesine, Ankaraya dönmüştü. Cemal Tural, ertesi sabahın erken saatinde yeniden görevi başındaydı. Pazarını boşa geçirmek istememişti.

Radyolarda bu gezinin havadisini dinleyen çok kimse, teftişlerin "Ankara Sıkı Yönetim Komutanı" hüviyetiyle bir alâkasını aradı ve tabii bulamadığından dolayı merak etti

Gezinin, Korgeneral Turalın bu hüviyetiyle alâkası yoktur. Ankara Sıkı Yönetim Komutanı, aynı zamanda merkezi Konyada bulunan 2. Ordanun komutanıdır ve memleketin güney - doğu hudutlarını bu ordu beklemektedir. Bütün Irak hududumuz 2. Ordu birlikleri tarafından kapatılmaktadır. Bu günlerde ise, bu hudut civarında Irakın Hükümet Kuvvetleri ile Barzaninin kurt kıtaları arasında bir ölüm kalım savaşı devam etmektedir ve hududumuzda bir takım güvenlik tedbirleri almamızda fayda görülmüştür. Nitekim oralardaki kıtalarımız takviye' görmüşlerdir ve Cemal Turalın gezisi bu hazırlıkları yerinde görmek içindir.

S. Ordu bölgesine gidiş ise, Kara Kuvvetleri Komutan Vekili sıfatıyla yapılmıştır. Erzurumda Korgeneral Tural, 3. Ordu Komutanı Refik Tulga Genel Kurmay Başkanıyla birlikte Paristeki NATO toplantısına katılmak üzere İstanbula gitmiş olduğundan Komutan Vekili tarafından karşılandı. Gittiği her yerde subaylarla temas eden Korgeneral Turalın gece Ankaraya döndüğünde memnun bir hali vardı. Gerçektende, gerek Irak hududunda ve gerekse Erzurumda gördükleri Komutanı hem sevindirdi, hem ziyadesiyle tatmin . etti... Irak Kuvvetleriyle Barzani Kuvvetleri arasındaki muharebeler, bizim hududumuzu sıkı şekilde kapatılmış ve muhafaza altına alınmış halde bulmaktadır.

Sıkı Yönetim Kumandanı Korgeneral Cemal Tural

Pazar keyfi!

Kürt meselesi

Cemal Turalın gezisi. Irakta cereyan eden hâdiseler karşısında Türk Hükümetinin gayet dikkatli bulunduğunun ve bunları yakından, ilgiyle izlediğinin delilidir. Barzani, şimdilik kıvılcımı Türkiyeye sıçratmamakta son derece gayretlidir. Dün ya umumi efkârı önünde takındığı tavır, Irak kürtleri için daha müstakil bir idare tarzı istediği şeklindedir. Bölgenin bütün kürtlerini aynı bayrak altında ve bir kürt devleti içinde birleştirmek arzusu henüz resmen ortaya atılmamıştır. Barzani, önce Irak içinde bir köprübaşı kurmak ve bu köprübaşı için dünyanın büyük devletlerinin desteğini sağlamak niyetinde görünmektedir.

Irak kuvvetlerinin giriştiği son taarruz hareketi karşısında bir yandan amerikanların, diğer yandan rus latin gösterdikleri tepki Barzaninin bu konuda hayli mesafe almış bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Gerçekten de, Irak kuvvetlerinin, kürtleri perişan etmesi ihtimali belirince hem batılılar, hem ruslar bunu bir "toplu imha hareketi" olarak vasıflandırmaktan çekinmemişlerdir. Irak uçaklarının, Barzaniyi besleyen ve destekleyen köyleri yerle bir etmesi, dağlık bölgelerde ağır bombardıman hareketlerine girişmesi, oralar halkını düzlük kısımlara sürüp itmesi ve bu arada sivil halkın zayiat vermesi işi plâtonik açıdan gören batılıları tedirgin etmekten geri kalmamıştır. Ancak unutulmaması gereken nokta. Barzaninin bir muntazam harb değil, bir gerillâ savaşı yapmakta oluşu ve kendisini başka türlü temizlemek imkânının bulunmayışıdır.

Amerikalıların yanı sıra rusların da, Kasım devrildikten sonra ıraklılardan değil, kültlerden yana bir tavır takındıkları gözden kaçmamaktadır. Nitekim son günlerde Krasnaya Zvezda -Kızıl Yıldız- gazetesi bu konuda dikkate şayan bir yazı yayınlamıştır. Rus organına bakılırsa "Irak Hükümeti, memleket nüfusunun dörtte birini teşkil eden kürtlere karşı bir tenkil savaşma girişmişti! "Bu, insan haklarına karşı işlenmekte olan bir suçtur". Ancak yazar, Iraklılara hiddetin nereden geldiği de açıklamaktan geri kalmamaktadır. Kasım aleyhindeki ihtilâlden sonra "memleketin demokratik kuvvetlerine karşı merhametsiz davranmış olan yeni iktidar" simdi de silâh kürtlere çevirmiştir. Gazete yazısında rus halkının ırak halkına karşı -sevgi beslemekle beraber "milli haklarının temini için asil bir mücadeye girişmiş olan kürtler"i dâvalarını desteklediğini -söylemekle bitirmektedir.

Irak kürtlerini kim desteklerse desteklesin, hâdise Türkiye için Irakın bir iç meselesidir. Bu bakımdan hudutlarımızdan Barzaniye her hangi bir yardım gitmesine kati suretle mâni olunması kararı Hükümetin politikasının bir icabıdır.

Cemal Turalın teftişi, bu hep daha iyi sağlanması gayesine müveccihtir.

isyan

İşin aslı

Bu hafta Mamakta "Haftanın Hâdisesi", İstanbuldan getirilen ve sekizi hakkında idam cezası istenilmiş olan 45 sanıktan Cevat Kırcanın sorgusu yapılırken cereyan etti. Cevat Kırca kararnamede bildirildiğine ve Talât Aydemirle Fethi Gürcanın ifadelerine göre İstanbuldaki teşkilâtın başıdır. İstanbuldaki "mali kaynaklar"dan o para toplamı?, Aydemir harekâtın tarihini ve saatini ona bildirmiş, isyan gecesinin tertibini o hazırlamış, cengelleri o atmıştır. Cevat Kırca, İstanbulun hakkında idam cezası istenilen sekiz- sanığından bir tanesidir.

Bu emekli kurmay albayın sorgusu bir öğleden sonra yapıldı. Cevat Kırca 17 Mayısta kendi evinde yapılan toplantıda umumî şeyler görüşüldüğünü, fakat Fethi Gürcanın, silahlı bir müdahale ihtimalinden bahsettiğini, Selim Türkkanin onarılmak üzere istediği ve Korada bir Çinliden ganimet olarak aldığı tomsonu uzun zaman iade etmediğini bildirdi.

Hâkim, "Silâhlı bir müdahale ile emekli subayların ne alâkası var? Niçin ilgileniyorsunuz?" diye sordu.

Sanık:

"— Biz böyle bir vaziyet karşısında Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yapacağı harekâtı destekleyecektik! Böyle kararlaştırmıştık. Lâkin o gece harekât sırasında fiili bir müdahalede bulunmadım. Esasen İstanbul teşkilâtı diye bir şey olmadığı gibi başkanı da ben değilim" dedi.

Bu söz, lider Talât Aydemirin yerinden kalkmasına ve mikrofon başına koşmasına yol açtı. Talât Aydemir çalımlı bir edayla:

"— İhtilâle ben karar verip, İstanbul teşkilâtının başı olan Cevat Kırcaya da haber göndermiş idim. Bizimle beraberdi. Burada inkâra çalışıyor. Doğruyu söylesin" dedi.

İstikbalinden olmuş!

Fethi Gürcan da Cevat Kırcanın şurada bazı şeyleri kabul etmeyişinden üzüntü duyduğunu bildirerek bu şekilde bozucu unsurlar yüzünden istikbalinden, olduğunu bildirdi. "Fazla bir şey değil, bildiklerini söylesin yeter" dedi. Fakat bu "istikbal'in ne olduğunu açıklamadı.

Cevat Kırca bu ithamlardan sonra söz aldı ve büyük ilgi çökert şu itirafta bulundu:

"— İstânbulda 1. Ordu 'birlikleri içerisinde inkişaf gösterilemiyor, dolayısıyla da benim faaliyetim verimsiz oluyordu. Muhtelif konuşmalar yaptık, lâkin bir kuvvet meydana getiremedik."

Bu sözler, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bu çeşit maceralara ne kadar kapalı olduğunu gösterdiği gibi Talât Aydemirin niçin sadece bir avuç 22 Şubatçıyla başbaşa kaldığını, niçin hiç bir birliğin ona katılmadığını, neden teşebbüsünün baştan hezimete mahkûm bulunduğunu da ortaya koydu.

Sonra, sorgulara devam edildi vs herkes inkârda tevilde birbiriyle tekrar yarışa girdi.

Tut keli perçeminden..

Gene bir zat-ı şerif AKİS'e köpürmüş. Adı Yılanoğlu, mu, Yilahlıoğlu mu, ne.. -Gökhanın gazetesinde yayınlattığı küfürnamesinde bu iki ismin ikisi de kuttmikyor da..- "AKİS ispat etsin!" diye tepinmekte, talihsiz.

Neyi ispat etmemizi istiyor, onu bulup çıkaramadık. Ama, aynı metnin Tercümanda çıkanın okuduk, pek güldük. Üstad buyuruyor:

"— Türkeş benim ideal arkadaşımdır!"

Ayol, biz de onu yazdıktı ekten..

Mamak Muhabere Okulunda sanıklar yüzleştiriliyor.

Konu: 20 - 21 Mayıs gecesi

Bir Harbiyeli ifade veriyor

Bir gecenin hikâyesi

Haftanın ortasında Mecliste, Sıkı Yönetimin iki ay daha uzatılması teklifi görüşülürken Milli Savunma Bakanı İlhami Sancar duruşmaların ne zaman bitebileceği hususunda bir ışık tuttu. Sorguların tamamı bitince delillerin ikamesi ve değerlendirilmesi faslı başlayacaktır. Bakanın bildirdiğine göre bunu tahkikatın tevsii talepleri ve bunun hakkındaki karar takip edecektir. Daha sonra savunma, son söz, tetkik ve hüküm faslı gelecektir. Askeri Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununa göre sanıkların, hükümleri -yedi gün. içinde Askerî Yargıtayda temyiz etme hakları vardır. Askerî Yargıtay dosyaları, inceleyecek, hükümler hakkında kararını verecektir. Bozulacak hükümlerle alâkalı dosyalar Mahkemede tekrar açılaçaktır. Tasdik edilen hükümler içindeki idam cezalarının infazı. Meclisin de tasdikinden, sonra olacaktır.

Uzatılan Sıkı Yönetim ise 21 Agustosta sona erecektir.

Yeniden uzatılmadığı takdirde..

Partiler

C.H.P. de fırtına

Bu hafta, Koalisyonun en büyük ortağının başı gerçekten dertteydi. üstelik dert, bir de değildi. Evvelâ, iki Bakanı arasında geniş çapta İhtilâf mevcuttu. Millî Savunma Bakanı Sancar ile Dışişleri Bakanı Erkin arasında cereyan eden olay CHP

MEKTUPLAR

"Mali kaynaklar"a dair

21 Mayıs sergüzeştçilerinin bir takım mali kaynaklardan faydalanmış olduklarının ortaya çıkması üzerine, değerli derginizin 8 Haziran tarihli sayısında "Çok taraflı oyuncular" başlığı altında yayınlanan yazıda, şirketimizin veya idarecilerinin, 21 Mayıs, olayının faillerine para yardımında bulunduğu zehabını uyandıran bazı cümleler yer almaktadır. Bu yazınızın yazarını, şirketimiz veya, idarecileri hakkında bu surette düşünmeye sevkeden tek sebep, her yıl şirketimizin bir reklam olmak üzere bastırıp dağıttığı binlerce not defterinden bir tanesinin, Talât Aydemirin eline geçmiş olması ve bu şahsın defteri kullanmış bulunması yüzünden sanıklara dair iddianamede yer alan "Aydemire ait Verdi Ticaret Limited Şirketi başlıklı not defterinden" şeklindeki kayıt olsa gerektir. Kesin olarak bildirmek isteriz ki, ne şirketimiz, ne de idarecileri yahut ortakları, 21 Mayıs fail ve sanıklarından biç birisine doğrudan doğruya veya dolanbaçlı yollardan maddî yahut manevî herhangi bir yardımda bulunmamıştır ve şirketimiz idarecilerinin veya ortaklarının bu şahıslarla uzaktan da, olsa hiç bir münasebeti yoktur.

Gerçekleri olduğu gibi yazmak perensibini savunan derginizin, yanlışlığını bilerek şirketimizi veya onun ortaklarını yahut idarecilerini "halkın hakaret ve husumetine maruz bırakacak", "şöhret, vekâr veya haysiyetini zedeleyecek" ve "ticari itibarını sarsacak'' bir fiilin faili ve hattâ bizzat kendi mevcudiyetini ciddi surette tehlikeye düşürecek bir rejimin malî yardımcısı olarak halka takdim etmiyeceğine inandığımız içindir ki bu yanlışlığın düzeltilmesi amaciyle doğrudan doğruya dercinize başvurmak yolunu seçiyoruz.

Gerçek, dâvalar sonunda tamamen meydana çıkacaktır. Ancak ortada şirketimiz hakkında herhangi bir şüpheyi haklı gösterecek, en küçük bir delil şöyle dursun, herhangi zayıf bir belirti -emmare- bile mevcut değil ise de değerli derginizin yazısındaki bâzı kelime ve cümleler, müessesemiz aleyhine zihinlerde bir müddet korkunç sünhe ve sonuçlar yaratabileceğinden, bu mektubumuzun yayınlanmasını rica ederiz.

VERDİ TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
A. Ferruh Verdi

AKİS — Gerçekten de Verdi Ticaret Ltd. Şirketinin adı, dâvada, sadece bir not defteri dolayısıyla geçmektedir ve şirketin maceracılarla bir alâkası bulunmadığı yolundaki açıklamasına inanmamak için hiç bir sebep yoktur. Zaten "Çok taraflı oyuncular" yazısında da. bu konuda sadece "Bir Verdi Ltd. Şirketi bir Talat Aydemir Türkiyesinden ne ümit edebilir. Lütfen söyler misiniz?" denilmektedir.

Ancak, "bir şeyler ümit eden malî kaynaklar"ın adlarının umumi efkârca bilinmesinin faydası böylece bir defa daha' ortaya çıkmıyor mu?

Akis Yazı İşleri Md. ne

Tekzibdir..

15.6.1963 gün ve 468 sayılı dergizin 13 ve müteakib sahifelerinde (İsyan-Tatlısu kahramanları) başlıklı yazıda müvekkilim Turgut Alpaguta taallûk eden hususlar külliyen hilafı hakikattir.

Ankara Sıkı Yönetim Komutanlığının 1 No.lu Adlî Amirlik 963-1 sayılı (Son tahkikat açılması kararında) Turgut Alpagut'un 229. Piyade Alayına gidip alarm verdirttiği hakkında bir iddia olmadığı gibi, tahkikat dosyası , muhtevası ve duruşma safhaatında da yazdıklarınıza benzer bir hususa (çizildi) rastlanmamıştır,

Sorumluluk hissi taşıyan bütün basın ve yayın organları kanunlara ve Sıkı Yönetim yasaklarına harfiyyen bağlı kalırken, Derginizin takib ettiği yol ve pervasızlığının kaynağını nereden aldığı hususu bilhassa ilgi çekicidir.

Askerî .Muhakeme Usulü Kanununun 165-2 maddesini ve sair mevzuatı ısrarla çiğnemek, Derginizin bilinen özellik ve şöhretine uygun bir hareket olmakla beraber, müdafi olarak size meydanı büsbütün boş bırakmak da elimden gelmemektedir.

18. sahifedeki resim altında yazılı (abesi savunmak) meselesine gelince;

Avukatlık mesleği ve müdafilik Vazifesini abesle iştigal olarak taysif etmekteki hukuk anlayışınızın garabeti bir tarafa bırakılsa bile, Anayasada, Temel hak ve ödevler başlığı altında yer almış (savunma hakkı) diğer bir değişle (hak arama hürriyetini) bu şekilde tezyif ve istih faf etmek bilgisizlik hududunu aşan ve resen takibat icrasını müstelzim bir suçdur. Hâkimleri, Savcıları ve Müdafileri ile bir bütün olan Mahkemelerde hiç kimsenin abesle iştigal etmiyeceğini bilmeniz gerekir. 17.6.1963

Avukat Bülent Ağabeyoğlu
Turgut Alpagut Vekili ve Müdafii

içinde büyük akisler yaptı. Teşkilâttan gelen milletvekilleriyle partinin türlü kademelerinde bulunan, hatta Grup Yönelim Kurullarında vazife alan milletvekillerinin pek çoğu Sancarın tarafını tuttular. Olayın ilk tepkisi emekli bir generalde şiddetini gösterdi. Askerler nezdinda bir iade-i itibar peşindeki Kenan Esengin bir sözlü soruyla durumu Hükümetten sormayı denedi. Grup, Genel Kurulunda büyük çapta tartışmalara yol açacak Olan önerge gelince Grup Yönetim Kurulu Esenginden bir ricada bulundu. Gerçi Esenginin yönelticilerle arası pek fazla iyi değildi ama teklifi makûl karşıladı. Ancak meselenin, kendisinin de katılacağı bir toplantıda görüşülmesini ve Yönetim Kurulunun bundan sonra olayı Grupa sunmasını istedi. İki taraf buna rıza gösterince haftanın basında CHP Meclis Grupları Yönetim Kurulları müşterek bir toplantı yaptılar. Önergenin sahibi Kenan Esenginle Önergenin konusu Feridun Cemal Sirkim toplantıya davet edildiler.

Saatlerin 11'i gösterdiği sıralarda CHP Grup Başkanlığı odasında iki rakip -Erkin ve Esengin- karsı karşıya geldiler. Dışişleri Bakanı açık gri elbisesi ve koyu renk kravatıyla diplomatça masanın bir köşesinde, Esengin ise kahverengi ceketinin altında beyaz pantalonu ve ağzından düşmeyen piposuyla bir başka köşede yer aldı. Müzakereler böyle başladı.

Grup Yönetim Kurulları evvelâ Erkinden olayların cereyan tarzını anlatmasını istediler. Erkin meselenin Önemsenecek bir konu olmadığını ve gerek Londra, gerekse Ottowa Büyük Elçilerinin kasıtlı bir hareket yapmadıklarını belirtti. Dışişleri Bakam biraz heyecanlı, biraz ezik ve mahçuptu. Konuşurken ellerini sık sık oğuşturuyordu. Londrada Elçi Kavurun Sancarı yemeğe davet etmemedinin bir sebebi olmadığını, üstelik adı geçen yemeğin özel bir yemek olduğunu, bir ziyafet mahiyetinde (bulunmadığını söyledi. Ayrıca hava alanında kendisi Elçinin otomobiline binince, Sancarın durumunu sormuştu. Elçi Kavur, Sancarın askeri ataşe ile arkadan geldiğini söyleyince Erkin işin üzerinde durmamıştı.

Esengin, Dışişleri Bakanının sulattıklarına cevap vermeğe başladığında sinirliydi. Şöyle dedi:

"— Sayın Bakanın ifadesine göre. Milli Savunma Bakanını sanki askeri ataşenin karşılaması gerekiyor. Demek ki Dışişleri Bakanını Elçi, Savunma Bakanını Ataşe karşılayacak.. Peki, yarın öbürgün bir yabancı ülkeye meselâ Maliye Bakanı gitse kim karşılayacak?"

Feridun C. Erkin
Hamama giren terler

Toplantıda bulunanlar -belki de Erkin dahil- güldüler. Esengin devam etti:

"— İşin bozukluğu hariciyecilerin herşeyi bildiklerini iddia etmelerinden başlıyor, Protokolü biliriz derler, canına okurlar., İyi kötü biz de ataşelik yaptık.. Herşeyi hariciyeciler mi bilir yani?. Dünyanın neresinde görülmüş bu iş?. Bir memleketin Bakanı gidiyor, Dişilleri Bakanına Rusyadan getirdiği havyarlarla Büyük Elçi ziyafet çekiyor, Elçilikte alıkoyuyor, Millî Savunma Bakanı otel köşelerinde sürünüyor.."

Kenan Esengin
Savunmanın savunucusu

Esengin bunları söyledikten sonra biraz nefes aldı ve sözlerini bulandırdı:

"— Sonra da tevile kalkıyorsunuz. Efendim neymiş, Elçi hademesini gönderip Bakam yemeğe davet etmişmiş.. Böyle şey olur mu? Koca Bakan hademeyle mi çağırtılır? Gider Elçi ayağına kadar, buyur eder.."

Erkin, Esengini dinlerken daha da ezildi, sıkıldı, yutkundu. Esengin nutkunun sonunu Erkinin çekilmesiyle meselenin halledilebileceği şeklinde bağladı. Bunu açıkça söylemedi ama "Bu skandali kapatmak, kabahatli olanın anlayışıyla mümkündür" diye bir cümle kullandı ve maksadını açıkladı.

Bunun üzerine Erkin, rakibine cevap verdi. Dışişleri Bakam bu sıralarda çekilmesinin dışarıya karşı çok ayıp olacağını, büyük dedikodulara sebep teşkil edeceğini belirtti. Esengin cevaba daha çok kızdı ve:

"— Herşeyi bir tarafa bırakın. Hükümet Hükümetse, evvelâ o iki Elçiyi derhal geri alır. Sonra, istifa müessesesi diye bir şey vardır canım.. Bu işlerin halledilmesi böyle olur" dedi. Erkin bu defa :

"— Yani benim muhakkak çekilmem mi gerekir?" diye cevap verince asabi emekli general omuzlarını silkti ve:

"— Orasını siz aranızda halledin" diye işi kapadı.

Grup Yönetim Kurulları tarafları dinledikten sonra kendi aralarında tartışmaya devam ettiler.. Mehmet Hazer meseleyle ilgili olarak konuştu ve fikrim Esengine hakverir tarzda ifade etti.

Grup Yönetim Kurulları o gün kesin bir karara varmadılar. Bir defa da Sancarın dinlenilmesine lüzum görüldü. Erkin Kurulu tatmin etmiş durumdadır. Meseleyi Kenan Esenginin getirmiş olması Dışişleri Bakam için talih olmuştur. Ancak zaten kabiliyetsizliği dillere destan Kavuru en münasip zamanda geri alması bir şarttır.

Bir âfet: Çelikbaş

Koalisyonun en büyük ortağının bir başka derdi, Sanayi Bakanı Çe-

likbaşın durumudur. Çelikbaş Grupta büyücek bir çoğunluk tarafından istenmemektedir. Bu Sanayi Bakanının sadece petrol meselesindeki tutumundan dolayı değildir. Grup Çelikbaşın Bakan olarak yaptığı tasarrufların aleyhindedir. Kendisini bir ikinci Öçten olarak görmektedir. Ancak Çelikbaş "Feyzioğlu Grupu"nun adamıdır ve sırtını o grupa dayamıştır. Başbakanı da çok rahatsız etmemekte, daha doğrusu Feyzioğlu Grupu İnönüye bu hissi vermektedir. Aslında, bu yü2den "Şimdilik dursun bakalım" diyenler bile Çelikbaşın aleyhindedirler:

Nitekim Salı günü CHP Grupunda petrol konusunda açılan genel müzakere Çelikbaşın istifasını isteyen bir havaya büründü. Üç saat süren tartışmalar sırasında Sanayi Bakanı boşuboşuna bekledi. Kendisine söz sırası gelmediği gibi, şikâyetlerin ardı arkası kesilmedi. Sanayi Bakanı kendisini petrol konusunda pek kuvvetli görmektedir. Hakkında Meclise de verilmiş bir takrir vardır.. "Feyzioğlu Grupu" o savaşta Çelikbaşı kurtarmak için bir cankurtaran simidi buldu: "Muammer Aksoy A.P. li Ataöve yardım ediyor" dedi.

Petrol konusundaki müzakereler sonuca bağlanmadı ve is haftanın sonuna, perşembe gününe bırakıldı. Sanayi Bakanı Çelikbaş Gruptan son derece bozuk ve sıkıntılı gıktı, O gün Bakanlıkta geç vakitlere kadar çalıştı ve evine gitti.

Sadık Perinçek
Bayarın ziyaretçisi

Ele verir talkını

Ekrem Alican, Y.T.P. Grupunda konuşuyor:

"— C.H.P. ile mücadele, ben C.H.P. nin karşısındayım demekle olmaz. Bu lâf bir palav radır.C.H.P. ile mücadele onun elindeki silâhlar alınmak suretiyle olur. C.H.P. Atatürkçüyüm mü diyor? Ben daha çok Atatürkçüyüm diyeceksin. 27 Mayısçıyım mı diyor ? Ben daha çok 27 Mayısçıyım diyecek-

Allah, Allah! Hani, demekle olmuyordu t Hani, bu lâf bir palavraydı ?

Ah Ekrem Alican, şu gerçeği bir anlasan:

"— C.H.P. Atatürkçüyüm mü diyor ? Sen daha çok Atatürkçü olacaksın. 27 Mayısçıyım mı diyor ? Sen daha çok 27 Mayıscı olacaksın."

Adama "Devlet Adamı" diye o zaman derler. O zaman "Akl-ı evvel politikacı" demetler.

Belki Alicanınki bir dil sürçmesidir. Olabilir. Ama hani, dervişin fileri neyse zikri de odur da..

CHP Grupunda bir "önemli konu" daha ele alındı, Fehmi Alpaslanın

Ragıp Gümüşpala
Trafikçi bir bey

takririyle AKİS dergisi konusunda bir hayli enteresan müzakere cereyan etti. (Bk. "Kendi Aramızda")

CHP bu hafta içinde bir noktada çok beraberdir. Sıkı Yönetim konusunda CHP Grupu müsbet oy vermeğe kararlıdır. Nitekim çarşamba günkü oturumda CHP Grupunun kesafeti, denilebilir ki şimdiye kadar Mecliste hiç rastlanmıyan bir nisbette oldu.

CKMP'de sükûnet

Koalisyonun en küçük kanadı CKMP de Bakanların tayini isi bitince sanki herşey bitti. Küçük parti Öyle bir sulh ve sükûna kavuştu ki, diğerleri bakıp bakıp imrendiler. Sadece Bakanlık mücadelesi yapan birkaç bağrı yanığın dili durmadı. Bunların şampiyonu Basın-Yayın Bakanlığı adayı Hazım Dağlıdır. Dağlı kendisini destekliyen CKMP'li milletvekilleriyle sık sık Hülya pastahanesinde buluştu ve dertleşti. Tayinlerden ve Dinçerden bahsederken başını acı acı salladı. Hele Ahmet Oğuz adı geçtikçe:

"— Nasıl vazife kabul eder. İnönü kabinesinde?" demekten kendisini alamadı.

Huzur Derneği müdayimlerine gelince, Türkeşle olan yakınlıklarının suyun yüzüne çıkması tatlı su kahramanlarının kulağına kar suyu kaçırdığından bu hafta içinde piyasada fazla görünmemeyi tercih ettiler.

AP'de ümit

İki parti içinde bunlar olup biterken dünyanın en büyük pandomimcisini bile gölgede bırakacak bir pandomim AP'li militanlar tarafından oynandı. Bunlar sanki bir şeyi saklamak istiyorlarmış gibi garip hareketlerle, saklanılması istenilen olayı kulaklara fısıldamaya başladılar. Sözleri yarım bırakıyorlar, yanlarına birisi sokuldu mu hareketlerle "sonra anlatırım" işaretini çakıyorlar ve sonra yeni gelen üzerinde de aynı oyunu oynamaya devam ediyorlardı. Mesele şuydu:

"YTP içinde Alicana karşı kuvvetli bir ekip baş kaldırmıştı. Öçtenin istifası üzerine ayağa kalkan DP'li mücahitler artık YTP'de kalmama kararlıdaydılar. Sayıları, hani 20-30'u buluyordu. Ama AP lideri eski bir asker olarak duruma vaziyet etmiş, su günlerde böyle bir karışıklığın lüzumsuz olduğunu belirtmiş ve YTP'den AP'ye aktarılacak olanlara dur demişti. Talât Asal, Ata Bodur, Tahsin Türkay, Rifat Öçten, Esat Kemal Aybar ve daha daha pek çok kişi eli kulağında AP liderinin işaretini beklemekteydi!"

Haber duyurulduğu kadar duyuruldu. Duyuruldu ama AP'li mücahitlerin istediği şekilde tepki yapmadı. Aksine, nüktelere sebep teşkil etti. Bazı milletvekilleri son zamanlarda Meclis koridorlarında görülmeyen Gümüşpalaya rastladıklarında gülümseyerek:

"— Stajyer trafik polisi.. Şimdi de işaret vermeği öğreniyor" dediler.

YTP'de fırtına

Aslına bakılırsa, YTP içinde hava pek durgun değildir. Gerçekten, istifa eden Ulaştırma Bakanı Öçten birdenbire Alicana karşı vaziyet almış, ötedenberi Alicana karşı olan Grupla beraber hücuma kalkmıştır. Grup İdare Kurulunun büyük çoğunluğu Öçteni tutmaktadır. Perinçekin Ulaştırma Bakanlığına getirilmemesi üzerine çıkan soğukluk büyümüştür. Hele Alicanla başından beri beraber olan Yusuf Azizoğlunun basına yaptığı beyanat işin üzerine tuz biber ekmiş ve Alicanın karşısında bulunanları büsbütün kızdırmış, bunların sayısını arttırmıştır.

Nitekim, YTP Genel İdare Kurulu ve Meclis Grupları Yönetim Kurullarının müştereken yaptıkları toplantıda kızılca kıyamet koptu. O gece saat 0.01'e kadar devam eden müzakarelerde şiddetli hücumlar Azizoğluna yapıldı. Esat Kemal Aybar, Sağlık Bakanından verdiği beyanatın adeta hesabını sordu. Azizoğlu, meseleyi Alicanla konuştuktan sonra izaha çalıştığını belirtti. Alicanın müzaharetine rağmen Genel İdare Kurulunda tartaklanmaktan kurtulamadı. Bu arbedede dikkati çeken tek kişi Sadık Perinçek oldu. Perinçek ağ---- açıp tek kelime konuşmadı. YTP içinde büyük çapta kuvveti olan politikacı, anlaşılan bir fırsat konuyordu. Azizoğluna Perinçek yerine Osman Hacıbaloğlu söz attı ve şişman politikacı geç saatlere kadar terleyen ensesini silmekle vakit geçirdi.

Ancak tam bir gün sonra durum tamamen değişti. YTP Grupu, küçük salonlarında aşağı yukarı tam kadro halinde toplanıp partinin iç meselelerini tartışmaya başladıklarında YTP deki AP'li ocak başkanlarının birer kuzu olduğu görüldü. Bu ne Pala Paşanın "dur" işaretinden, ne de bu kişilerin fikirlerindeki değişiklikten ileri gelmektedir. Terakki, YTP Genel Başkanı Ekrem Alicanın bu defa kati ve sert konuşmasından, Koalisyonun işleyebilmesi için ciddi tedbirlerin alınması lüzumundan bahsetmesindendir. Alican Grupuna Öçtenin korkudan istifa ettiğini açıklamış ve bu konuda kendisiyle müteaddid defalar konuştuğunu, zaman ve mekân göstererek anlatmıştır. Ayrıca AP'nin politikasını beğenenlerin 27 Mayıs İhtilâlinin karşısında olanların YTP'den çekilip gitmeleri gerektiğini de açıkça beyan etmiştir.

Ahmet Oğuz
Kaşığa gelen kısmet

Hal böyle olunca YTP deki AP'li ocak başkanlarının dizlerinin bağı çözülmüştür. Ayrıca tavşanı ve tazıyı idare etmeyi politikalarına mesnet ittihaz eden bu kişilerin YTP'den ayrılmaya niyetleri, daha doğrusu yürekleri yoktur. Ama bilinen, YTP'de böylesine hareket edeceklerin bundan böyle ihraç edileceğidir.

Alicanın konuşmasının etkisi büyük oldu. Sonuç, güven oyuna müracaat edildiğinde umulanın çok, ama pek çok fevkinde tezahür etti. Alicana karşı olanların sadece üç tanesi "evet" dememişlerdir.

YTP şimdi zahiri bir sükûnet içine girmiştir. Kazan içten içten kaynıyacak, ama kabarcıklar bugünkünden daha fazla olmıyacaktır.

Trafik

İstanbulun derdi

İki haftadan beri Karaköy meydanına yolu düşen veya günlük hayatlarında buradan geçmek mecburiyetinde olan İstanbullular şimdiye kadar alışık olmadıkları bir durum ile karşılaşmaktadırlar. 9 Hazirandan beri İstanbulda tatbik edilen yeni trafik düzenine yalnız şoförler değil, yayalar da tâbi kılınmıştır. İstanbulun, trafiği en kesif iki meydanından birisi olan Karaköy meydanında yayaların geçeceği yerler tesbit edilmiş ve yayaların bu yerlerden geçmeleri için olağan üstü tedbirler alınmıştır. Halen Karaköy meydanında sabahın erken saatlerinden gecenin geç vakitlerine kadar yer alan trafik polisleri ve Merkez Komutanlığına bağlı erler, vasıtaların gidiş gelişlerini tanzim ettikleri gibi yayaların da geçit yerlerinin dışında hiçbir yerden geçmelerine müsaade etmemektedirler. Ama bu pek kolay olmamaktadır. Yaya geçitlerine kadar üç dört adım yürümeye üşenen bazı İstanbullular otomobillerin arasından bir kaçamak bulup karşıya geçmek istemekte fakat açıkgöz trafik erleri bunları birer birer yakalayıp yaya geçitlerine sevketmektedirler. İşte İstanbulluların Karaköy meydanında hiç alışık olmadıkları yeni durum budur. Trafik polis ve erlerinin, düdükleri eskisinden çok daha fazla çalmakta, polis ve erler çok daha fazla yorulmakta, fakat Karaköy meydanındaki eski kargaşalıktan

eser kalmamaktadır. Galata Köprüsünden gelen veya Galata Köprüsü ne doğru giden vasıtalar trafiğe açık bir meydandan yollarına rahatça devam —etmektedirler. Doğrusu İstanbulluların bu yeni düzene alışmaları pek kolay olmıyacağa benziyor. Bir çok aceleci veya ayağına üşenen İstanbul hemşehrisi yaya geçitlerinden geçmektense bir kaçamak yol bulmayı veya trafiği tanzime görevli olanlarla münakaşa etmeyi tercih etmektedirler. İşin en üzücü tarafı, kaçamak yol arayanlar arasında düzgün kıyafetli, tahsilli, görgülü görünüşlü insanların da bulunmasıdır.

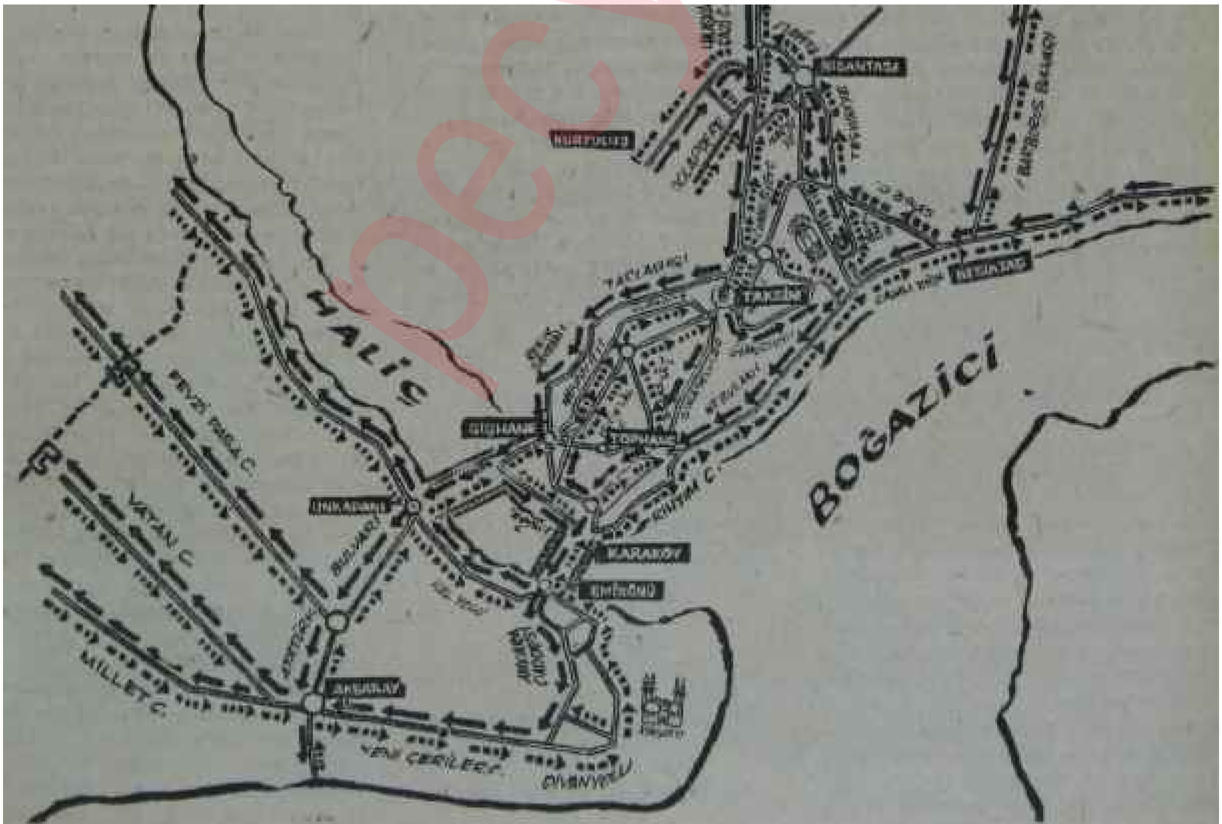
Yeni düzen

İstanbul trafiğini baştan aşağı değiştiren yeni düzen, İstanbul Vilâyetine Sıkı Yönetim Komutanlığı tarafından empoze edilmiştir. Şimdiye kadar İstanbulun trafik düzeni ile kanuna göre" Vilâyet Trafik Komisyonu meşgul olmaktaydı. Vilâyet Trafik Komisyonu ise Vali veya bir yardımcısı başkanlığında İstanbul Teknik Üniversitesi Trafik ve Yollar Kürsüsü Profesörü Faruk Uman, Millî Savunma Bakanlığını temsilen Birinci. Ordudan Ulaştırma Albayı ihsan Ünlüyurt, Milli Eğitim temsilcisi, şoförler Cemiyetinden Başkan Kazım Özeke ve diğer temsilciler, Karayolları temsilcisi ile Trafik Kazalarını Önleme Cemiyeti Başkanı Rahmi Karacadan teşekkül ederdi Sıkı Yönetimden önce Vilâyet Trafik Komisyonuna İstanbulun trafiğinin halli için Milli Savunma temsilcisi İhsan Ünlüyun bir çok teklifle gelmişti.

Gerçeği söylemek lâzım gelirse İstanbul trafiği bir kangren haline gelmişti ve bu kangren gün geçtikçe daha ilerliyordu. Vilâyet Trafik Komisyonunun şimdiye kadar yaptığı çalışmalar ve aldığı tedbirler hastalığı tedavi etmekten çok uzaktı. Aslında, İstanbulun trafiği alınacak tedbirler, istikamet degiştirmeleriyle de halledilecek gibi değildi. Bu meselenin halli için en başta İstanbula bir metro lâzımdı. Sonra Karaköy, Eminönü ve Taksim gibi meydanlarda mutlaka yeraltı geçitlerinin açılması gerekliydi. Bütün bunların yanında daha süratli ve daha akıcı bir trafik için bazı yerlerde yeni istimlâkler yapıp yeni yollar açmak şarttı. Ancak bütün bunları yapmakla görevli bulunan İstanbul Belediyesinin mali kudreti ise değil metro, yeraltı geçiinşa ettirmeye ve mevcut yolların bakımını yapmaya bile muktedir değildi. Menderes İstanbulun imarına giriştiği, sıra sıra evler yıktırıp yeni yollar inşa ettirdiği zamanlarda İstanbulun trafik durumunu gözönüne alıp bu işi bir plâna bağladıktan sonra yeni yolları yaptırsaydı bugün çekilen sıkıntılar kısmen olsun hafifliyecekti. Ancak, o zamanın plân dinlemeyen "şu tepeden denizi göreceğim" diyen zihniyeti, şehircilik anlayışından tamamen uzak, trafik bakımından hiçbir işe yaramıyan yollar inşa ettirdiği gibi İstanbul Belediyesinin mali durumunun da mahvolmasına sebeb olmuştu.

İstanbulun trafiğinin bu halde olmasının diğeri bir sebebi de çok kifayetsiz olan trafik müdürlüğü kadrosudur. İstanbul Emniyetine bağlı Trafik Müdürlüğü elinde bulunan personel ve vasıtalarla İstanbul trafiğini düzenlemeye ve kontrol etmeve muktedir değildir. .

20-21 Mayısı müteakip Sıkı Yönetim ilân edilince şehrin emniyetini ele alan Sıkı Yönetim Komutanlığı trafik ile ciddi bir şekilde meşgul olmaya başladı. İlk olarak Trafik Müdürlüğü ile müşterek çalışmak üzere, trafik eğitimi görmüş bir tabur

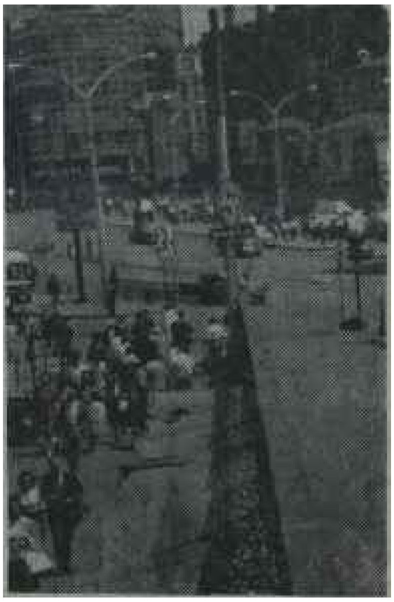

İstanbulda tatbik edilen yeni trafik sistemi

eri vazifelendirdi. Ayrıca bir tebliğ yayınlayarak şoförlerin, ve bilhassa dolmuş şoförlerinin sık sık durup yolcu alıp indirmek suretiyle trafiği aksatmalarını yasak etti. Merkez Komutanlığının trafiği düzene görevli kuvvetleri de şehirde ciddi bir kontrol vazifesi yapmakta, yasak yerlerde duran ve park yapan vasıtaların hiçbirine müsamaha olunmamaktadır. İstanbulun taksi şoförleri ve bilhassa müsamahaya alışmış hususi araba sahipleri bu amansız kontrolden şikayet etmektedirler.

Arabın saçı

Sıkı Yönetim Komutanlığı sıkı trafik tedbirleri alırken Albay İhsan Ünlüyurt da yeni trafik düzeni üzerinde çalışıyordu. Nihayet Vilayet ile Sıkı Yönetim Komutanlığı yeni trafik düzeninin ilam ve tatbikatına geçilmesine karar verdi. Yeni trafik düzeninin tatbiki için Vilâyet elindeki bütün trafik polislerini başta müdür leri olduğu halde seferber, Sıkı Yönetim Komutanlığı ise bir taburunu tahsis ediyordu. Yeni trafik düzeninin ilk kısmı Taksim ile Karaköy ve Eminönü arasında tatbik edildi. Esası, yolların birbirini kesmemesi ile iniş ve çıkışların ayrı ayrı yollardan yapılması üzerine kurulmuştur. Bu esaslara göre Taksimden Karaköye Cihangir vasıtasıyla rahatça inildiği halde çıkış ancak Dolmabahçe veya Unkapanını dolaşmak suretiyle mümkündür. Ayrıca Beyoğlunun göbeği olan Galatasaray ile irtibat hemen hemen kesilmiştir. Bir ikinci husus da İstanbulun en önemli piyasalarından birini teşkil eden Perşembe pazarının ve Tersane caddesinin Galata ile irtibatı tamamen kesilmiştir. Yeni trafik düzeni tatbikine geçildiğinde müsbet netice vermedi, denilemez. Ancak bir hususu dikkate almak gereklidir. Yeni trafik düzeni için bütün trafik polisi ve bir tabur asker olağanüstü gayretiyle çalışmaktadır. Şayet bu personel eskiden tatbik edilen düzende de aynı hassasiyetle çalışsaydı şimdiki netice alınır mıydı ? Bu soruya İstanbulun trafik işleriyle ilgili bir çok kimse "evet" diyor. Yeni trafik düzeni başta dolmuşlar için zararlı oldu. İstanbul hayatında İkinci Cihan Harbinden beri yer etmiş bulunan dolmuşlar kurulduklarından bu yana ilk defa tedirgin oldular. En önemli dolmuş yollarından birisi olan Karaköy ve Eminönünden Taksime çıkış çok uzatılmış, Galatasaray ise kaldırılmış oluyordu. Gerçi dolmuşlar İstanbulun trafiğine en zarar veren

Köprüde trafik
Fasid daire

vasıtalardan biridir. Bir otobüsün veya bir tranvayın alacağı yolcuyu ancak 15-20 dolmuş arabası taşıyabiliyor, bu da şehirde vasıta çokluğuna sebebiyet veriyordu. Ayrıca dolmuş şoförlerinin durulmayacak yerlerde müşteri almak veya indirmek için duraklamaları" sık sık trafiğin aksamasına sebeb oluyordu. Esasında İstanbulun trafiğinin halli için kaldırılacak müesseselerin ilki dolmuşlardır. Ancak Belediye otobüsleri kifayet etmezken ve bir metro yapılmamışken dolmuşlara ilişmenin de imkânı yoktur. İstanbulda hergün binlerce kişiyi işine dolmuşlar götürüp getirmektedir.

Trafik düzeni Karaköy meydanının yükünü çok hafifletirken Beyoğlu ve Eminönünün yükünü ise çok ağırlaştırdı. Sabah ve akşam Saatlerinde Eminönünden geçmek eskisinden çok daha zor, çok daha vakit alır hale geldi. Beyoğlunda ise değişen bir şey yoktur. İstiklâl caddesinde ters istikametten gelen vasıtalar yüzünden ve bilhassa akşam saatlerinde Taksime çıkış sadece İstiklâl caddesinden verildiği için yol çok tıkanmaktadır. Bütün bunların ve dolmuşçuların şikâyetleri yanında yeni trafik düzeninden memnun olmayan yoktur. Ancak bir hususu daha gözönünde tutmak gerekmektedir. Yeni trafik düzeni yaz aylarında yani okulların tatil olduğu, sinema ve tiyatroların ise ölü sezon içinde bulunduğu bir sırada tatbik edildi. Karaköy ile Galatasaray ve Taksimin irtibatının bu kadar sınırlanması, yolcu nakliyatının iki misli arttığı kış aylarında herhalde iyi bir netice vermiyecektir. Bu bakımdan bu iki noktanın irtibatını temin bakımından bazı yeni tedbirlerin alınması zaruridir.

Taksim ve Karaköy tarafında tatbik edilen yeni trafik düzeninin kemen arkasından Şişli ve Harbiye arasında tatbik edilecek başka bir düzen daha geldi. Ancak bu yeni düzenden hem şoförler hem yolcular memnundur. Osmanbeyden Rumeli caddesine dönüşlerin kaldırılması suretiyle sabah ve akşam saatlerinde hissedilen tıkanıklığın önüne geçilmiştir.

Yeni trafik düzeninin başlıca şikâyetçisi şoförler ve onların adına cemiyetleridir. Türkiye Şoförler ve O tomobilciler Cemiyeti Başkanı Kâzım Özeke yeni trafik düzeninin tatbikatına geçildiğinden bu yana bir gün rahat edemedi, meslekdaşlarının haklarını korumak için çırpındı durdu. Şoförlerin şikâyetleri ise dolmuş yollarının tahdid edilmesinden ileri geliyor ve Belediye vasıtalarına imtiyazla yol tanınmasını istemiyorlardı. Son trafik değişikliklerinden sonra bilhassa dolmuşçuların günlük gelirlerinde..% 30-45 arası bir düşüş olmuştur. Bu da ne şoförün ne de araba sahibinin işine gelmemektedir. Yüzdelikle çalışan bir çok dolmuş şoförü son trafik düzeninden sonra maaşlı işler bulmak için teşebbüse geçmiştir. İstanbul şoförleri kontrollerin, bilhassa yayalara tatbik edilen kontrollerin aksamaması yanında dolmuş hatları için de yeni bazı tedbirlerin alınmasını istemekte ve beklemektedirler.

Şoförlerin yolların tahdid edilmesiyle gelirlerinde meydana gelen noksanlık yüzünden yaptıkları şikâyet dışında yeni trafik düzeni bir çok rakımlardan faydalı oldu. Bir ihtiyar İstanbullunun dediği gibi, "bu kadar yıldan sonra yolda yürünmesi yeni öğrenilmeye başlandı."

E Ğ İ T İ M

Politikacılar

Bir umut kapısı

(Kapaktaki Bakan)

Millî Eğitim Bakanlığına Dr. İbrahim Öktemin getirildiğini işiten çok kimse, Bakanları peşin beğenmemek bizde âdet olduğu için, o gün bugündür dudak bükmekte ve bunların içinden bazıları "Birader, gene mi bir doktor!" diye söylenmekten kendi ni alamamaktadır. Bir alışkanlık Milli Eğitim Bakanlığına bir eğitimcinin, Sağlık Bakanlığına bir doktorun, Bayındırlık Bakanlığına bir mühendisin, Dışişleri Bakanlığına bir diplomatın getirilmesini tabii kılmaktadır, İsmet İnönü, çok zaman yaptığı gibi bu sefer de "bizim ölçüler" imizi bir kenara itti ve batı memleketlerinde daima yapıldığı gibi Bakanlığa bir "politikacı"yı getirdi. Zira bir Millî Eğitim Bakanı ders vermeyeceği için eğitimci olması şart değildir. Sağlık Bakanlarının hasta tedavi etmeleri de âdet sayılamaz. Köprülerin projelerinin Bayındırlık Bakanları tarafından çizilmediği ise bilinmektedir. Bakan, bir bakanlığı idare etmek dirayetine sahip politikacı demektir. Nitekim İnönü Kabinesinin en başarılı Bakanlarından İlhami Sancarın Savunmayla ilgisi yedek subay olarak askerlik yapmış bulunmasından ibarettir. Bülent Ecevit çalışma meselelerini Bakan olduktan sonra öğrenmiştir. Orhan Öztrakın tekelciliği, bol sigara içmesinden başka temele dayanmamaktadır. Ama bunlar, üç politikacının üç mükemmel Bakan olmasını önlememiştir. Hatta, biraz da yardım etmiş sayılabilir..

Millî Eğitimin doktor Bakanı Öktem bitirdiğimiz hafta içinde bir AKİS mühabiriyle tam birbuçuk saat eğitim meselelerini görüştüğünde, İnönü Kabinesinin pek âlâ bir yeni "Başarılı Bakan" kazanma şansının mevcut bulunduğu intibaını verdi. Bakanlık koltuğuna oturmasının üzerinden fazla bir zaman geçmemiş olmasına rağmen İbrahim Öktem, bir çok eğitim meselesi hakkında fikir ve hatta karar sahibidir. Bir defa yeni Bakan Türkiyenin en önemli davasının eğitim işi olduğunu bilmektedir ve bunun gereğini yapma azmindedir. Öktem şöyle dedi:

"— Atatürk devrimlerinin türk toplumunu eriştirmek istediği hedefin yolunu, ben eğitimin politikası sayarım, Eğitim politikasında Atatürk milliyetçiliği anlayışı içinde millet bütünlüğünü sağlamak.. başlıca gayemiz olacaktır."

Bakan bu plâtonik beyanı bir realist ifadeyle tamamlamaktan çekirimedi: .

"— Bunu yapmak için ciddi reformlara, bakanlığın bünyesinde idarî değişikliklere ihtiyaç olduğu i" nancındayım."

"Bakanlığın bünyesinde idari değişiklikler", Millî Eğitim Bakanlığını işgörmezlikten, uyuşukluktan kurtarabildiği nisbette İbrahim Öktem bir işgören ve dinamik Bakan olarak isim yapacaktır.

Yücelden sonra..

Türkiyede "Eğitimin ıstırabı" Hasan Ali Yücelden sonra bağladı. Demokrasinin dalgalarına kargı iyi muavemet edemeyen ve büyükleri tarafından gerektiği gibi korunmayan Yücel Milli Eğitim Bakanlığından ayrılınca, kurmuş olduğu sistem dört bir tarafından ve çeşitli zümrelere mensup kimseler tarafından kemirirdi. D.P. iktidara geçince Avni Başmanın bir an süren Bakanlığı bir. ümit verdi, fakat medenî Başmanın iptidaî D.P. büyükleriyle geçinemeyeceği çabuk ortaya çıktı. D.P. Tevfik İlerinin şahsında kendi "İdeal Bakan"ını buldu. On yılın sonunda eğitim sistemimiz tam iflâs halindeydi ve her şeye yeniden başlamak lâzım geliyordu.

M.B.K. devri, başarısız Millî Eğirtim. Bakanlarıyla bir "Palavra Devri" olarak geldi geçti. Herkes "E-

Dr. Öktem evinde eşiyle sohbet ediyor

Yorgun geçen bir günün acısı böyle çıkar

Dr. Öktem evinde eşiyle
Hayat kırkından sonra başlar

ğitim Seferberliğinin sadece lâfıyla, edebiyatıyla geçindi. Müsbet hiç bir adım atılmadı ve hiç bir şey düzeltilemedi. İkinci Cumhuriyetin iki İnönü Kabinesinin iki Milli Eğitim Bakanı, M.B.K, devrinin Milli Eğitim Bakanlarından daha güçlü çıkmadı. Halbuki bu arada, eğitim meselesinin türk toplumu için önemi gittikçe artmaktaydı ve dâva her gün bir dav gibi boy atmaktaydı. Şevket Raşit Hatiboğlunun bu yükü kaldıramayacağı inancıdır ki Hükümetteki Milli Eğitim sandalyasında bir değişikliği zaruri hale getirdi. Önümüzdeki yaz aylarında bir becerikli elin tu Bakanlığı alması ve yeni ders yılına kadar sistemin prensiplerini koyması gerekiyordu.

Anlayışlı Hatiboğlu kendisine iktifasını verdiğinde Başbakan İnönü onun halefini tayinde fazla düşünmedi. Elinin altında bu istidatta bir adam vardı: Dr. İbrahim Öktem. Öktem Bakan oldu.

İnsanlar kavun gibi olmadıklarından yeni Bakanın iyi çıkıp çıkmayacağı koklayarak değil, icraatına bakılarak hükme bağlanacaktır. Ama İbrahim Öktemin politika hayatı, kendisine böyle bir sansın verilmesini haksız göstermemektedir.

Öğrenci Öktem

İbrahim Öktem 1904 yılında Karamanda doğdu. Babası hem çiftçilik, hem ticaret yapıyordu. Kendisinden büyük, iki kız kardeşi vardı. Ailenin en küçük ve tek erkek çocuğu oldu. Babası bugün 85 yaşındadır ve Karamanda oturmaktadır. Annesi 79 yaşındayken ölmüştün Küçük Öktemin öğrenim hayatının maceraları lise öğrenimi sırasında başladı. 1917 yılında babası onu Almanyaya göndermek istedi, ama Birinci Dünya Savaşı yüzünden gönderemedi. Bunun üzerine Öktem, 1918 yılında İstanbulda Amerikan Kolejine girdi Ders yılı sonunda İstanbul işgal edildi, okul kapatıldı. Genç kolej öğrencisi, tam yirmi gün süren yorucu ve güç bir kara yolculuğundan sonra baba ocağına dönebildi. Bundan sonra özel öğrenim görmeye başladı. 1919-1920 de Mersindeki Fransız Kolejine yazıldı ve okumaya başladı. Ancak üç ay sonra bu kolej de kapanarak, genç İbrahimin öğrenimi yeniden yarım kaldı. 1931 yılında Beyrut Fransız Lisesine kaydolarak öğrenimini tamamlama imkânlarına kavuştu. Burasını bitirince Beyrut-taki Fransız Tıp Fakültesine kaydoldu, P.C.N. ile birinci sınıfı burada okuyarak Fransaya gideceği sırada babası razı olmadı, 1923 yılında oğlunu İstanbula alarak İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesinin ikinci sınıfında okutmaya başladı. 1929-da Tıp Fakültesini bitiren genç doktor 1930-1932 arasında ikibuçuk yıl Fransada cerrahi ihtisası yaptı ve yurda döndü, Genç doktor, kendisini akademik kariyer için hazırlamış olmasına rağmen, üniversiteye girmedi. Bunun başlıca iki nedeni vardır. Bunlardan biri, Ökteme göre üniversitede değere, değerliye, emeğe önem verilmemesi, asistan olarak alınanların kürsü profesörlerine hizmetçilik yaptırılmasıdır. Bu inancını, Milli Eğitim Bakanlığı makamında Dr. Öktem açık yürekle söylemektedir. Akademik kariyere girmemesinin nedenlerinden öteki Dr. Öktemin ülkücülüğüdür. İbrahim Öktem üniversite öğrenimi yaptığı yıllarda öğrenci derneklerinde önemli görevler almıştır. Tıp Fakültesi Öğrenci Derneğinin Başkanı, Üniversite Talebe Birliğinin kurucusu ve başkanı olmuştur. 1928-1930 yılları arasında Milletlerarası Talebe Federasyonu Genel Sekreteri olarak hizmet görmüştür. Böylece üniversite öğrenimi sırasında mücadeleci bir öğrenim hayatı yaşamış, bu süre içinde Anadoluya hizmet gerçeğini kavramış, bu ülküyü bir parola gibi kullanmıştır. Yüksek öğrenimi bitirip ihtisasını yaptıktan sonra, yıllardır savunduğu ülküsüne paralel olarak Anadoluda, Anadolu insanı için hizmet etmeği kendisine bir borç bildi. Böylece, "şehirden köye" tezini kendi hayatında gerçekleştirmiş olacaktı.

Doktor Öktem

Bakardık, İbrahim Öktemi 1932 yılında Sivas Memleket Hastahanesine tâyin edince hemen yola çıktı, görevinin başına gitti. 1937 yılına kadar Sivasta başhekim ve operatör olarak çalıştı. 1937-1943 yılları arasında Zonguldak Memleket Hastahanesinin başhekimi ve operatörüydü. 1943. 1954 yıllarım da Bursa Memleket Hastahanesinde başhekim ve operatör olarak geçirdi. 1954 yılı Dr. Öktemin siyasete atıldığı yıldır.

1982 de başlayıp 1954 e kadar süren meslek hayatından toplum konuları ile yakından ilgilendi, özellikle Halkevlerinde çalıştı. Sivasta ve Zonguldakta Halkevi Başkanlıkları, yaptı. Son görevi olan Bursada büyük haşan kazandı ve hem iyi bir operatör, hem de sosyal hayatta faal bir insan olarak çok popüler oldu. Bugün çok bursalı onu hâlâ, doktorluğundan tanır ve sever.

Nitekim 1954 seçimleri galip çat tığında, D.P. Bursa gibi çok kuvvetli bulunduğu bir ilde gözünü Dr. ök-

teme bu sebeplerden dolayı dikti. Popüler doktorun içinde, çok meslekda-91nin damarlarındaki "politika ateşi" yanmaya başlamıştı. D.P. den adaylığını koydu, kazandı, aday listesine girdi, seçimleri kazandı ve Ankaraya geldi.

Seçim topyekûn D.P. için bir büyük zafer olmuştu ve artık Türkiyede demokratik rejimin, herkes komplekslerden kurtulmuş olarak rahat işlemesi bekleniliyordu. Halbuki gerçek bunun aksi oldu ve D.P. büyükleri seçim zaferinden "İnce Demokrasiye paydos!" sloganıyla çıktılar.

Bir yıl içinde D P. de onların karsısına dikilen politikacılardan biri İbrahim Öktem oldu.

Politikacı Öktem

Bursalı doktorun ismi politika sahasında, ilk "İl İspatçı"dan biri olmasıyla duyuldu; Dr. Öktem on arkadaşıyla birlikte "İspat Hakkı Teklifi" üzerinde diretti ve bunun mücadelesine girişti. Bilindiği gibi mücadelenin ilk ravundu, 11'lerin D.P. den Menderesin emri üzerine atılmalarıyla sona erdi.

İspatçılar bir an tereddüt ettiler. Meclis içinde bir müstakil grup olarak çalışmayı düşündüler, sonra, acemilik ederek Hürriyet Partisini kurdular. Eksantrik - romantik Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu bu partinin Genel Başkanı, Dr. İbrahim Öktem Genel Sekreteri oldular, "Hür. P. Devri" çok Hür. P. li için olduğu gibi Bursalı doktor için de bir "hayal devri" oldu. Öktem, sekter bir politikacı hüviyetiyle göründü ve kötü bir partici şöhreti yaptı. Bir yandan Menderesle mücadele ederken diğer taraftan da D.P. den gelmiş olmanın verdiği İnönü fobisinin tesiri altındaydı ve İnönüyle iyi münasebet kurmanın Hür. P. yi mahvedeceği inancını taşıyan Hür. P. lilerin başınca geliyordu. Bu kendisini, bir takım basit akl-ı evvelliklere itti. Nitekim 1954-57 sırasında, İşbirliği görüşmeleri sırasında Öktem, Turan Güneş gibi arkadaşlarıyla birlikte İnönü a~leyhinde çok çıkışlar yaptı. İnönünün Cumhurbaşkanı olmak için İşbirliğini torpillediğin! bile ilân etmekten çekinmedi. Çok Hür. P. li gibi o da partisinin seçimlerde bir varlık göstereceği inancındaydı ve onun için bu politikayı güdüyordu.

Fakat 1957 seçimleri, İbrahim Öktemin gözünü açtı. Bir çok arkadaşıyla birlikte ayıldı. Memleket ve rejim selâmeti bakımından bir tek lüzum ortaya çıkmaktaydı: Bütün güçlerin ana muhalefet partisi, yani C. H.P. içinde ye tek büyük şahsiyet, yani İnönü etrafında birleştirilmesi gerekiyordu. Bunu anladığı andan itibaren Dr. Öktem bütün varlığıyla ve bütün samimiyetiyle meşhur Güç birliği hareketinin gerçekleşmesine çalıştı ve onu gerçekleştirdi. Kendi kafasındaki arkadaşlarıyla birlikte C. H.P. ye girdi. İnönüyle mesai arkadaşlığı yapması, Öktemin gözleri önünde yeni ufuklar açtı. Komplekslerinden, fobilerinden kurtulması, bir medeni insan olduğundan, güç gelmedi. İmanlı, ateşli, sadık ve vefalı bir C.H.P. li olarak savaşa devam etti.

İhtilâl onu bu hüviyet içinde buldu. Kurucu "Meclise Bursa temsilcisi olarak girdi. Anayasa yapıldı, Referanduma' sunuldu. Bursada oylar Anayasanın aleyhinde çıktı. O saman Dr. Öktem, kendi inancıyla temsil ettiği ilin inancı arasında fark bulunmasının bir hareketi gerektirdiğine inandı: Kurucu Meclisten istifa etti. Fakat 15 Ekim seçimlerinde bu hareketinin mânasını anlayan hemşehrileri onu C.H.P. listesinden Bursa milletvekili olarak Meclise gönderdiler. Bir süre sonra, C.H.P. Grupunun Başkanvekilliğine seçildi.

İnönü kendisini, Bakan yapmak için orada buldu.

Öktem resim imzalıyor

İşi başından aşkın

Yön: Teknik Öğretim

Bitirdiğimiz hafta, karşısında oturan AKİS muhabirine Dr. Öktem, "Millî Eğiitim Bâkanlığının 5 yıllık plân stratejisinde öngörülen teknik eğitimi, birinci plânda ye hızla gerçekleştirmenin lüzumuna inanıyorum" diyordu. Böylece, Bakan plâna rağmen iş değil, plâna göre iş görmek usulünü Bakanlıkta yerleştirmek kararını açıklamış oluyordu.

Peki,. 5 yıllık kalkınma plânında öngörülen teknik eğitim ve öğretim işini gerçekleştirmek için Bakanlık hazırlıklı mıydı? Önümüzdeki ders yılı başında, liselere belli sayıda öğrenci alınması, imtihan konulması gibi meseleler, yeni bazı meseleleri de yanında getirmeyecek miydi? Plânda hedef teknik öğretime önem verilmesiydi. Ama "eğitim sistemi teknik öğretime kaydırılacaktır" demek yetmezdi ki... Bu hedefin gerçekleştirilmesi için teknik öğretimin istediği binaya, ders araç ve gereçlerine, öğretim kadrosuna da ihtiyaç vardı. Bakanlığın bu konudaki hazırlıkları ne merkezdeydi? Neler yapılmıştı, neler yapılması düşünülüyordu?

Bu soruların cevabını yeni Bakan Dr. Öktem, işe başlar başlamaz konu üzerine eğildiğini belirterek ,verdi. Bütün valilerden, plânda gerçekleştirilmesi istenilen hususların uygulanmasını doğrudan doğruya istemişti. Her gün ilk işi bunu takip idi. Plânda öngörülen hususlar gerçekleştirilecek, plânın aksamasına meydan verilmiyecekti. Dr. Öktem, gelecek yılda Milli Eğitim Bakanlığına plânda düşen görevlerin yüzde yüz gerçekleştirilmesini sağlayacak bütün tedbirlerin şimdiden alınacağını, bun lan titizlikle biazat izliyeceğini belirtti.

Teşhis doğru olunca...

Yeni milli Eğitim Bakanı:

"— İnancım odur ki, yüzbini aşan eğitim ordusu türk eğitim dâvasının hem sahibi, hem de vasıtası olarak maddeten ve manen kaldırılmaya ve geliştirme çabalarına lâyık bulunmaktadır" dedi.

Bakan, bunun gerçekleştirilmesini ilk iş olarak görmekteydi. Diyordu ki:

"— Bu husus gerçekleştirilmedikçe moral alanda gerilemiş olan Türk toplumuna muhtaç bulunduğu moral güç şağlanamıyacaktır. Her zamandan çok hürriyet: düzeni içinde gerçekleştirmeyi amaç bildiğimiz

kalkınma çabamıza, şevk ve Heyecan verici dayanak bulmamız mümkün olmayacaktır."

İbrahim Ökteme göre, türk toplumunun uzun yıllardır acısını sekip, özlemini duyduğu "moral güçlenme", ancak yüzbini aşan eğitim ordusundan başlanarak verilebilir. Bu ordunun moral gücü yenilenir, bu ordu kırıklıklara, haksızlıklara, yerilmelere uğratılmazsa, öğretmenin toplum içkideki onurlu yeri hem maddeten, hem manen sağlanırsa, öğretmen ordusu Türkiye içinde bir akıncı olabilecektir. Bunun gerçekleştirilmesi, sanıldığı kadar güç değildir. Önemli dan, eğitim ordusunun yokliğe alınmasını, ya ela belirtilmesin. yeter görenlerden değildir, Atatürk devrimlerini yurdun her köşesinde, her türk yurttaşının kafasında ve gönlünde yaşar görmek İstemektedir. Ancak bunun yolu Türkiyede artık silâh zoru değil, eğitimdir ve bu, millî eğitime düşen görevlerin başında gelmektedir. Dr, Öktemin bu konulaki görüsü, kendi ifadesiyle şöyledir:

"— Yeni Anayasamızın son kısmında yer almış bulunan ve Atatürk devrimlerinin özünü teşkil eden reform konuları yalnız korunmakla kalmıyacak, bunlar geliştirilerek, yayılarak çalışmalarımızın temeli olacaktır,"

Bir özelliği dikkate almak gerekiyor. Enstitülere alınan köy çocuklarının aile ocaklarında yaşadıkları ilkel şartlar ile nisbeten daha medenî bir hayât seviyesinin bulunduğu kasaba ve şehirler şaftları arasındaki farkın bunların duygu ve düşünce plânlarında bazı reaksiyonlar yaratmış olmasını olağan saymak gerekir. Yokluk ve ilkellik içinde bulunan köylerimiz" de yaşıyanların, kasaba ve şehirlerimizdeki hayat şartlarına erittirilmesinin özlemini duymak, aslında anlayışla karşılanması ve çarelerinin düşünülmesi ve bulunması gereken milli konularımızdandır. Bunların düşünülmesi ve dile getirilmesi Türk toplumunun hızla geliştirilmesinin kaynaklarıdır. Yabancı İdeolojilere âlet olmakla bunları birbirine karıştırmak» büyük bir günah olur."

Öktemin inancına göre Köy Enstitüleri kuruldukları yıllardaki Türk toplumunun içinde bulunduğu toplumsal ihtiyaçlara geniş ölçüde cevap veren, yararlı birer kurumdurlar. İyi ve geniş hizmet görmüşlerdir. Önemli olan, kurumların toplumun ihtiyaçlarına cevap verip vermediği noktasidir. Meseleye bu açıdan bakılınca Köy Enstitülerinin, hizmet yılları içinde Türk toplumunun ihtiyaçlarına cevap verdiğij dolayısiyle yararlı olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Dr. İbrahim Öktem, bugün de, Türk toplumunun "ihtiyaçlarına cecap verebilecek Öğretim kurumlarına ihtiyaç olduğu kanısındadır. Bugünün gerçeklerine göre, Köy Enstitülerinin ilk uygulama yıllarında olduğu gibi yeniden kurulmasının ne ölçüde yararlı olacağını şimdiden kesin olarak söyliyememektedir. Bunu söyliyebilmek için, türk toplumunun gelişen şartları ve ihtiyaçları kargısında Köy Enstitülerinin bu ihtiyaçları tam olarak karşılanıp karşılayamıyacaklarını incelemek gerekmektedir. Bunu da yapacaktır. Şu var ki yeni Bakan, bugünkü türk toplumunun acele ve zaruri' ihtiyaçlarına tam olarak cevap verebilecek öğretim kurumlarının gerekirliğine inanmaktadır. Bunların admin Köy Enstitüsü olup olmaması o kadar önemli değildir. Önemli olan, uygulanmasına geçilecek öğretim ve eğitim metodunun yurt gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygunluğunu sağlamaktadır. Bakan olarak, bu ihtiyaçlara cevap verecek ve eğitim ordusunun ülkücülerine yeni çalışma hızı, inancı kazandıracak olan öğretim kurumlarınm kurulmasını görevlerinin başında saymaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı binası
"Kapalı kutucuk içi dolu turşucuk.."

Bunluklarını bilmek, isteklerini cevaplandırmak, sonra da onları, türk toplumunun bugün içinde bulunduğu moral çöküntüden kurtarılması için seferber etmektir. Bütün bunların yapılabilmesi için de, önce, derde doğru bir teşhis koymak gerekmektedir.

Dr. Öktem, bu konuda doğru teşhisiyle ilk ve olumlu notu aldı.

Kâğıttan hayata

Yeni Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktemin üzerinde önemle durduğu problemlerin başında Atatürk Devrimleri gelmektedir. Dr. Öktem, bunların yalnız kağıt üzerinde güven-

Yılan hikâyesi

Yıllardan bert sürüp gelen bir yılan hikâyesi Milli Eğitimin olduğu ka dar toplumun da başlıca ve değişmez konuları arasındadır: Köy Enstitülerini bitirenlerle bu kurumların varlığı ve ne olacağı!

Yeni Bakan bu soruları da anlayışla karşıladı ve gerçekçi cevaplar verdi. İbrahim Öktem, Köy Enstitülerini bitiren ve yıllardan beri şerefle hizmet gören öğretmen için şunları söyledi:

"— Çıkarılan iftira ve dedikodular ne olursa olsun, bugün toplumumuzun Ülkücü kadrosu içinde Köy Enstitülerini bitirenleri de bulurum.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

ingiltere

Bir güzel, bin dert...

Profumo olayının üzerinden bu kadar zaman geçtiği halde gazetelerin hiç birisi bu olayın üzerinde durulacak yeni bir tarafını bulmakta güçlük çekmiyor. Dünya halk oyunun önemli kişilerin yatak odası hikâyelerine olan düşkünlüğü malûm olduğuna göre buna şaşmamak lâzımdır.' Yalnız halk oyunun davranışları bu tip olayların sinema dünyasında ya da siyaset dünyasında görülüşüne göre farklı şekilde ortaya çıkıyor. Böyle bir macera Biradan bir filmin milyonlar getirmesine yaradığı halde siyasi hayatta kaabiliyetli bit politikacının sönmesine, hatta sallanan bir iktidarı yere düşürebilecek nihai darbenin vurulmasına yol açabiliyor.

Artık istifa etmiş olan Harb Bakanı Profumo ile güzel manken Keeler'in talihsiz münasebetleri -tabii sadece Profumo için talihsiz. Kimsenin tanımadığı manken bugün en parlak tekliflerle aranan bir yıldız adayıdır. İngilterenin siyasi hayatını alt üst etmiştir. Zaten itibarını kaybetmekte olduğu yapılan ara seçimleriyle anlaşılan Muhafazakâr hükümetin bu skandaldan sonra belini kolayca doğrultamıyacağı ortaya çıkmıştır.

Hükümetin Profumo dışındaki üyelerini tehdit eden tehlike, Bakanın İngilterenin emniyeti ile ilgili sırları mankene ve dolayısıyla Sovyet ataşesine vermiş olması ihtimalinden veya bu münasebetin daha önce Başbakan tarafından bilinmekte olduğu iddiasından geliyordu. Bu ihtimallerden birinin gerçekleşmesi, halinde kabinenin toptan istifasından başka yapılacak şey yoktu. Böyle bir durumda yapılacak seçimleri ise muhafazakârların kazanması ihtimalinden ciddiyetle bahsetmeye imkan yoktu. Mac Millan, geçen hafta içinde yaptığı bir kabine toplantısında bakanlarını bu olaydan daha,- önce haberdar olmadığına ikna etti. Sağda solda yapılan dedikoduları Başbakan da duymuştu, fakat bunların doğruluğunu Profumoya her soruşunda "katiyetle asılsız" olduğu cevabını alnrştı. Bu irahat bakanları ikna etmeye kafi geldi. Bu oldukça önemli bir neticedir. Çünkü Mac Millan'ın canını sıkan bir tehlike de bazı bakanların daha istifa etmek üzere oluşlarından geliyordu. Basın da devamlı olarak diğer bakanları istifaya çağırıyordu. İtibarlı Times gazetesi "Şimdi her bakan bir imtihan geçirmektedir" diyor ve ekliyordu: "Diğer bakanların bu olayla bir alâkaları olmadığı söylenebilir fakat onlar da Profumo re birlikte çalıştıklarını ve onu işbaşına getiren idarenin bir parçası olduklarını unutmamalıdırlar." Bu tazyiklerin bir sonucu olarak başta Sağlık Bakam olmak üzere üç kadar bakanın istifa etmek üzere oldukları ısrarla söyleniyordu. İşte Başbakan önce bu tehlikeyi bertaraf etmiştir. Daha sonra da kurulan tarafsız bir komite olayın güvenlikle ilgili yönlerini incelemiş ve bu bakımdan üzerinde durulacak hiç bir mesele bulunmadığını kararlaştırmıştır.

Fasülyenin suyu mide bozdu

Bu son gelişmeler Mac Millan'a yardım etmiş olmasına rağmen hafta başında meclisteki müzakereler hiç. de onun için başarılı geçmiş sayılamaz. Güven oyu talebi kendi partisine mensup pek çok mebusun da muhalefetiyle karşılanmışta.

Irak,

Yeni hükümete eski dert

Eskiden beri Irak hükümetlerinin başına dert olan ve General Kasımın düşürülmesine yol açan sebeplerden birisi olan kürt meselesi geçen haftadan itibaren tekrar suyun yüzüne çıktı. Hatırlanacağı üzere son ihtilâl'den. Önce kurtler Kasımın ordusuna karşı amansız bir mücadele içindeydiler. Irak hükümeti dağlık arazide başarılı bir gerilla harbi veren kürtleri tam bir kontrol altına almak imkânını bir türlü bulamıyordu, Sovyetler Birliği de Kasım vasıtasıyla petrol cenneti ortadoğuya sızmak dâvası peşinde olduğu için bu mücadelesinde Kasımı tamamen destekliyordu. Hattâ kürtlere karşı kullanılan silâh ve malzemenin pek çoğu Sovyet menşeli idi; Bu silâhları kullanan Iraklı subaylar da ya Sovyet Rusyada ya da Irakta sovyet teknisyenlerin idaresi altında yetiştirilmişlerdi. Sonra diğer arap devletlerinin bilhassa Mısırın her ne kadar Irakla arası iyi değil idiyse de ırak-kürt mücadelesine kültler lehine herhangi bir müdahalede bulundukları görülmüyordu,

İşte bu oldukça elverişli şartlar altında yürütülen savaşın bir türlü başarıya ulaştırılamaması Kasıma karşı duyulan memnuniyetsizliği arttırarak son ihtilalin gerçekleşmesine yardımcı oldu. Hattâ ihtilâlcilerin daha önce kürt liderleriyle pazarlık yaptıkları ve kendilerine muhtariyet tanınması şartıyla ihtilâli destekleyeceklerini bildirdikleri dahi söylendi.

İhtilâlin başarıya ulaşmasıyla birlikte kürt meselesinde yeni bir safha açıldı. Yeni kabineye kürt bakanlar alındı. Güçlüklerin silâha başvurmadan müzakere yoluyla halledilebileceği söylenildi ve bu meseleye karşı genellikle müsibet bir tavır takınıldı. İhtilâlin ilk haftası içinde de kürt temsilcileriyle birlikte mesele ele alınarak müzakerelere başlanıldı. Bu müzakereler önceleri oldukça süratli bir gelişme kaydetti. Kasım-zamanında hapsedilmiş ve esir alınmış kürtlerin önemli bir kısmı varılan anlaşma sonucunda tahliye edildi. Prensip olarak kürtlere muhtariyet tanınması gerektiğinde de kolayca anlaşmaya varıldı. Iraklıların bu bol keseden vaatleri karşısında kürtler do taleplerini iyice arttırdılar. Artık muhtariyet ile birlikte petrol gelirlerinden önemli bir hisse, müstakil sayılabilecek bir ordu ve ayrı bir parlamento da istiyorlardı.

Abdüsselâm Arifin yeni rejimi aslında kürtlere karşı zaman kazanmak peşindeydi. Rejimi sağlam temellere oturtmadan önce uzun sürecek bir iç savaşı söze almak budalalıktı. Önce yapamam gereken, şey ihtilâli sallantı lı durumundan çıkarıp ordu üzerinde tam«bir hâkimiyet kurmaktı. Yoksa Abdüsselâm Arif de kürt çıbanının ancak yarayı deşerek tedavi edilebileceği kanaatindeydi. Yalnız ameliya-

tın zamanını çok isabetle tesbit etmek lâzımdı.

Yeni hükümetin kürtlere karşı davranışında bir değişmenin -daha doğrucu Kasım zamanındaki politikaya bir dönüşün- ortaya çıkması için uzun müddet beklemek gerekmedi. Önce kürt temsilcileriyle yürütülen müzakereler aksadı, sonra da kürtler hiç bir gelişme sağlanamadığından şikâyete başladılar. Bu arada daha önce tahliye edilmesi kararlaştırılan kürt mahpusların bir kısmının bir türlü serbest bırakılmayışı da dikkati çekiyordu. Iraklıların gerçek niyetleri üzerinde bir takım şüphelerin belirmeye başladığı bir sırada hükümet komünistlere karşı açtığı kampanyayı şiddetle yürütüyordu. Bu. yeni rejimin hakimiyetini sağlamlaştırmak yolunda attığı önemli bir adımdı. İhtilâlciler komünistlere karşı açtıkları kampanyayı kısa bir süre içinde başarıya ulaştırmışlardı. Artık hükümet kendisini kürtlerle bir mücadeleye girmeye hazır hissedebilirdi. Bununla beraber araya alıp birliği ile ilgili müzakerelerin karışması kozların paylaşılmasını bir müddet daha geriye bıraktırdı. Abdüsselâm Arif, Birliğin gerçekleşmesi halinde kürt meselesinin önemini ve Irak için tehlikesini birden bire kaybedeceğim düşünüyordu. Birlik konusundaki müzakerelerin beklenen gelişmeyi gösterememesi kürt meselesiyle ilgili bazı sonuçlar da doğuruyordu. Iraklıların kendilerine karşı pek cömert davranmayacağını sezen kürtler, birleşme dolayısıyla Mısırla Irakın arasının açıldığını anlayınca hemen Nâsırın yanına giderek, ondan yardım istediler. Nâsır da başkasının cebinden -hele bu başkası birleşme işinde kendisine güçlük çıkaran Baasçıların Irakı olursa- cömertlik yapmaktan geri kalmadı. Kürtlerin muhtar bir ülke halinde yaşamaları gerektiğini, bunun arap halkının da menfaatine olduğunu söyledi. Kürtlerin barışçılığını ve sadakatini övdü.

Ya teslim ya ölüm!

Nihayet geçen hafta ıraklılar "yaranın deşilmesi" zamanının geldiğine karar vererek kürtlere bir ültimatom gönderdiler. Bu ültimatomda kürtlerden ya ellerindeki bütün silâhları teslim ederek hükümete sadakalarını bildirmeleri, ya da bir harbi kabul etmeleri isteniyordu. Kürtler kendilerine tanınması kabul edilen imtiyazları az bulmuşlar, taleplerinin ölçüsünü kaçırmışlardı. Irak hükümeti de kızmıştı, kendilerine hiç bir şey vermiyecekti. Silâh kuvvetiyle alabilirlere alsınlardı. Tercihlerini yapabilmeleri için kendilerine 24 saatlik bir müddet verilmişti.Bu müddet içinde kürtler hiç bir harekette bulunmadılar. Silâhlarını da teslim etmediler. Bunun üzerine Irak ordusu Kuzey Iraka doğru bir defa daha harekete geçti. Harekâtı tanzim edenler arasında Başkan Abdüsselâm Arif de vardı. İlk hedef olarak Kerkük ve Irgil civarı seçilmişti. Bağdat radyosunun yayınlarına bakılırsa, bu bölgede yapılan temizlik hareketi oldukça başarılı geçmişti. Ordu civardaki arap ve bazı kürt kabilelerinden de yardım görmüştü, Ravanduzda silâhlı çatışmaya lüzum kalmadan dört kürt köyü beyaz bayrak çekerek teslim olmuşlardı. Savunma Bakanının açıklamasına göre mücadeleye uçaklarla birlikte tank Kuvvetleri de katılmıştı. Hiç bir yerde ciddi bir mukavemet hareketi ortaya çıkmamıştı. Petrol tesislerinin etrafı herhangi bir süpriz taarruza karşı dikkatle hazırlanmış birliklerle çevrilmişti. Petrol tesislerinin civarında dolaşacak her sivilin vurulması emredilmişti. Kuzey Irakın askeri valisi bu bölgedeki siviller için 13 günlük bir ültimatom yayınladı. Barzaninin yanında yer alan bütün siviller, 25 Hazirana kadar resmi makamlara teslim olmadıkları ve yakalandıkları takdirde âsi muamelesi görecekler ve kurşuna dizileceklerdi. Molla Barzaninin başına da 100 bin dinar ikramiye vadedilmişti. Çarpışmalarda yaralananlar ve ölenler hakkında hiç bir resmi açıklama yapılmıyordu. Yalnız bir ara Barzaniye bağlı 300 savaşçının öldürüldüğü bildirildi. Söylendiğine göre bunlar arasında »azı komünistler de vardı;

Gayrıresmî kaynaklardan gelen haberler, ırak ordusunun mücadeleyi çok kanlı bir şekilde yürüttüğünü göstermektedir. Bazı köyler kürtlere yataklık ettikleri iddiasıyla bombardımana tutulmuş, yakılıp yıkılmıştır. Köydeki bütün motorlu araçlara el konulmuştur. Kadınların mücevherleri toplanılmış, itiraz eden üç kadın da hemen öldürülmüştür. Kürtlerin şimdi lik sistemli ve ciddi bir mukavemet gösterdiklerine dair hiçbir işaret mev cut değildir. Fakat böyle bir mukavemeti gösterebilmeleri için pek çok sebep vardır. Önce Sovyetler Birliği bu defa kürtleri tamamen destekleyecektir. Rusyanın davranışındaki bu değişmeye Irak hükümetinin komünistlere karşı takip ettiği politika sebep olmuştur. Ayrıca son zamanlarda İran olaylarına karıştığı söylenen Nasırın da kürt dâvasını destekleyeceğini tahmin etmek mümkündür. Sırtını bu iki önemli dosta dayayan bir kürt ordusu kendisini Kasım zamanında olduğundan daha pahalıya satabilir. Sayısız dertleri olan orta-doğunun önümüzdeki günlerde başını ağrıtacak en önemli mesele belki de bu olacaktır.

F E N

Feza

Fezada ilk kadın

Geçen hafta Cuma günü Sovyetler Birliğinde mahalli saatle 15 de fezaya yeni bir astronot fırlatıldı. Adı Valeri Fedorovig Bikovski ve rütbesi de hava yarbayı olan bu daha 29 yayındaki genç adam 8 gün süreceği tahmin edilen yeni bir seri denemenin önderliğini yapıyordu.

Aslında genç astronotun başladığı seri denemenin ikinci safhası çok daha ilgi çekici ve halk oyunda geniş yankılar uyandırabilecek bir nitelikteydi. Gerçekten Bikovskinin fezada yörüngeye yerleşmesindenberi henüz iki tam gün geçmişti ki dünya radyoları Sovyetlerin ve insanlık aleminin ilk kadın feza pilotu Valentina Treçkovanın da fezadaki öteki yurttaşının yanına ulaştırıldığını haber verdiler.

Böylece feza çalışmalarında yepyeni ve önemli bir adım atılmış oluyordu. Genç astronot Treçkova 26 yaşını yeni tamamlamış bir kadın paraşütçüydü. Şimdiye kadar 126 atlayış yaptığı belirtiliyordu,, Feza pilotluğuna geçen yıl alınarak bir yıllık eğitimden sonra bugünkü denemeye katılan genç kız, babasını İkinci Dünya Savaşında kaybetmiş, iki kardeşi ve annesiyle beraber yaşamaktaydı. Denemenin amacı, resmen açıklandığına göre, "uzay uçuşunun Çeşitli faktörlerinin İnsan organizmasında yaptığı etkilerin" özellikle kadın ve erkek vücutlarında ne gibi farklar göstereceğini incelemektir, İlk bakışta tamamen akademik ararştırmalara ayrılmış gibi görünen bu 8 günlük denemenin İlim ve teknik yönü kadar ileriki feza yolculuklarında daha uygun şartlatın yaratılması ve daha güvenlik sağlayan araçların yapılabilmesi yolunda ne kadar önemli olduğuna şüphe yoktur.

Hiç ihmal edilmemesi gereken bir diğer nokta da amerikalıların geçen ay ortasında yaptıkları başarılı denemenin, özellikle hür dünyada yarattığı müsbet izleri gölgelemek amacına güdüldüğüdür. Bunda ne ölçüde başarı sağlanmıştır ve denemenin eMa amaçları bakımından başarı derecesi nedir? Bunun cevabı ancak gelecek hafta verilebilecektir.

Dev adımları

Uygarlığın teknik yönden en ileri iki kutbunu temsil eden Birleşik Amerika ila Sovyetler Birliğinin feza araştırmaları alanında büyük bir yarışa çıktıkları malûmdur. Sovyetlerin baştanberi inisiyatifi. elden bırakmamağa çalıştıkları, amerikanların ise olsa olsa, ötekilerden pek geride kalmamağa çalıştıkları da artık bilinen bir gerçektir. Bu, özellikle son iki yılda, daha açıkça belli olmuştur. Gerçekten 1957 Kasımınla Rusların uzaya ilk suni peyki fırlattıkları zamankine oranla bugün amerikalılar, Sovyetlerden biraz daha geride kalmış görünmektedirler. Bunun sebepleri nelerdir?

İlk ve esaslı sebep, aradaki netod farkıdır, amerikalılar uzaya insan göndermektense daha az yer Kaplayan, daha hafif olan, çok daha güvenilir ve doğru, yargılara varmayı sağlayan âletlerden ibaret peykler göndermeyi tercih etmektedirler. Oysa, ki Sovyetlerin elinde -askerî' v maçlarla da kullanabilmek üzere yaptıkları büyük tepki gücündeki taşıyıcı roketler bulunduğundan bu işi insanlara gördürmek üzere programlar yapmışlardır. Amerikalılar rusların elindeki roketlerin taşıma gücüne ulaşabilecek SATURN roketini 1965 den önce servise koyamayacaklarını kabul etmektedirler.

İkinci sebep, stratejinin seçilişindedir. Sovyetlerin amaçlan ile amerikalılarınki arasında hayli büyük farklar vardır. Görünüşte ilk hedef "Ayın fethi" olmakla beraber bunun için geçilecek yolların her iki millet tarafından başka başka şekillerde anlaşıldığı da muhakkaktır. Surasim da kabul etmek lanındır ki amerikalıların uyguladığı metodların daha tesirli, fakat geç tesir eden, uzun vadeli ve ağır bir yol olduğu son defa yapılan denemelerle açıkça belli olmuştur.

Gerçekten "MERKÜRİ projesi" adıyla anılan feza araştırmalarında astronot Shepard ve sonra da arkadaşı Grissom tarafından yapılan denemelere kesinlikle lüzum bulunmadığı bugün ifade edilmektedir. Yine önce Gilenn, sonra da Carpenter ve nihayet Schirra tarafından yürütülen, geçen ay Cooper'in yaptığı denemeyle sona erdirilen seri halindeki feza uçuşlarında elde edilen bilgilerin kaybedilen iki kocaman yıllık zamana oranla pek o kadar-büyük bir fayda sağlamadığı da ileri sürülen fikirler arasındadır. Bunlar yerine 1981 yılı içerisinde bitirilecek 8 veya en çok 3. feza uçuşu ile de aynı sonuçların sağlanabileceği tezi savunulmaktadır. Ama, Amerikan Feza ve Havacılık İdaresinin -NASA'" nın- o tarihlerde bu gerçeği görebilecek, hele görse bile bu yolda tatbikata girişebilecek durumda bulunmadığı da tabiidir.

Diğer önemli bir sebep. Birleşik Amerikada tâ "İnfiratçılık" devrinden kalma birtakım eski kanunların ve bâtıl inanışların etkisinden bir türlü kurtulunamamasıdır. Bu yüzden, ne kadar değerli ve faydalı olursa olsun yabancı uyruklu teknisyenlerin ve Amerikanın dışından gelme teknik ve ilim adamlarının feza çalışmalarında görev alması büyük bir kesinlikle "yasaklanmış" bulunmaktadır. Gerçekten B. Amerika hükümetinin işlerini yapan, feza araştırmaları konusunda çalışan şirketlerin kontratlarında "U.S. citizenship re quired = Amerikan vatandaşlığı şarttır" maddesi "Demoklesin kılıcı" gibi durdukça Amerikan feza çalışa malarının sadece ve sadece -aslında sınırlı olan- Amerikan bilim ve teknik kaynaklarına ve münhasıran "Amerikan vatandaşlarına" inhisar etmesi kaçınılmaz bir zaruret halinde kalacaktır.

Buna karşı ruslar, meşru veya gayri meşru, her türlü yollardan faydalanarak elde ettikleri, demirperde gerisinden hattâ nötralist ülkelerden getirdikleri en seçme teknikçilerle âlimlerden faydalanmakta devam etmektedirler. Sözün kısası, amerikalıların feza araştırmalarında asıl işi görenin herşeyden -hattâ dolardan bile- önce teknik personel gücü olduğunu ve eldeki "demode transfer kıymetlerin" artık emekliye çekilmeleri zamanı geldiğini idrak etmeleri gerektiğine şüphe yoktur.

TÜLİ'den Haberler

Geçen hafta Gar Gazinosu gene epeyce rağbetteydi. Sıcak gecelerden birinde eski Kurucu Meclis üyesi Rifat Çini, bir arkadaşı ile gelmişti. Aynı gece Sosyal Hizmetler Genel Müdürü Osman Yaşar bey iki erkek misafiri ile gelmiş, bekâr eğlencesindeydater. Başka bir masada Dr. Cemal Kiper ve eşi yeni evliler gibi başbaşa idiler.

Yüksek Mimar Sabih Kayan bir kaç sene ayrılıktan sonra tekrar memlekete döndü. Sevimli eşi ve kızı ile akşamlan Yenişehirdeki yeni açılan Milka pastahanesinde görünüyorlar.

E General A, P. li senatör, Cahit Tokgöz ve eşi de Hülyadan ziyade Milkaya rağbet ediyorlar. Yakında siyasi toplantılarına orada devanı ederler.

Antalya valisi Nari Teoman paşa elektrik telleri gerdirmek için şehirdeki çınarları kestiriyormuş. Ankarada biraz daha kalsaydı her halde burası da çöle dönecekti. Avrupanın bir çok büyük şehirlerinde ağaçları ziyası etmemek için yol geçirmek icap ettiği zaman büyük ağaçları, vinçlerle kaldırıp başka münasip yerlere dikerlerken bizdeki bu tatbikat biraz garip olduğu kadar da yazık doğrusu. Fakat ne yapalım ki vali paşamız çok enerjik olmakla beraber garip icraatı ile de meşhurdun İtalyaya gider gitmez işe, horozların seslerini kesmekle başlayıp, kamyonların mal getirdikleri zaman yegâne yoldan geçmemesi emrini vermesi gibi. O zaman bütün kamyonların toplanıp hep birlikte korna çalarak bu kararı protesto ettiği söylenmişti. Her halde Antalyalılar çok iyi hatırlarlar.

Hasiyetli Maydanoz!

Bütün cunta övücüleri tükürüklerini yalamakla meşguller ya.. 20-21 Mayısın arefesinde "Nerede binbaşılar, kolağaları? Kurtarmayacaklar mı vatanı? diye davetiyeler kaleme alanlardan eyyamcı Yusuf Ziya Ortaç da "Ben mi? Haşat Mil pardon, manşer.. Ben, cuntacı ? İlk defa duyuyorum.." diyerek tornistan yapmada. Ama, bunu bir izah tam var ki, tam Akbabalık:

"Neden cuntazı imişim acaba?. Ne umarım ne beklerim, cunta iktidarından ? Parmakların arasındaki kalem düşüncelerimi, duygularımı daha mı kolay dile getirir o saman ? Daha mı korkusuz, daha mı pervasız, daha mı hür bir yazar olurum cunta idaresinde ?."

Sanki bunların, Ortaçın umurunda olmadığını bilmeyen yokmuş ve Ortaçın cuntacılığını böyle heveslere bağlayan varmış gibi..

Parrra! Menderesin devrilmesiyle beraber kapanan Örtülü Ödeneğin Aydemirle beraber açılacağı ve kendi çanağına gene beş on para düşeceği ümidi: İşte, Ortacın cuntacılığının sırrı.. Ortacın cuntacılığı başka ne olacak ? Bant, Allah bilir ya, Menderese yazdığı mektuplardan birinin başını değiştirip "Benim aslan Albayım.." diye tekrar temize bile çekmiştir. Ortaç! Hatırlatıyor musun o dilenci mektuplarının hepsini t Ama, hepsini.. Örtülü Ödenek kesesinin iplerini elinde tutanlara yazdıklarımın tamamını ?

Mamakta Aydemir şimdi fer yat ediyor: Bunların hepsi benimle beraberdi, o zaman idealisttiler, bugün neler söylüyorlar?

Eee, körle yatan şaşı kalkar aslanım! Onu senden evvel daha kimler denedi...

27 Mayıstan sonraki' ilk Bakanlardan -Sanayi Bakanı- Şahap Kocatopçu Ankaraya gelmiş. Eski Galatasaraylı arkadaşlarını arıyor ve beraber geziyorlar. Bu eski bakanımıza mesuliyetlerden uzak iş çok iyi gelmiş; gün den güne gençleşiyor.

Bilhassa Ankaralıların çok iyi tanıdığı, esmer, kısa boylu, dansları ve don juanlığı ile şöhret yapmış bir doktorun, yakında bir paşanın kocasından ayrılacağı rivayet olan kızı ile evleneceği söyleniyor.

Nato tarafından, Atom enerjisinin sağlık işlerinde kullanılması ile ilgili olarak üç ay tetkiklerde bulunmak üzere, Ankara Tıp Fakültesi Radyoloji doçenti Dr. Cengiz Kevenk Amerika ve Kanadaya gönderiliyor. Dr. Cengiz bu seyahate karısını ve iki çocuğunu da beraber götürüyor. Böylece çocuklar anneannelerini ziyaret etmiş olacaklar.

Bu haftanın en sürprizli havadisi Raybankın, Don Juan Genel Müdürü Ferit Nazmi Gürmenin evlenmesi öldü. Gelin çok genç, damat ise gönlü pek genç olmasına rağmen nüfus kâğıdı maalesef epeyce eski. Bu hikâye de epeyce eski, hemen hemen 10 senelik bir evveliyatı var. Yakışıklı Genel Müdür o zamanlar eski hanım ayrılmamakta ısrar ettiği için selâmeti yeni hanımı Avrupaya göndermekte buldu. Bu arada Yücel hanım da Avrupada gazetecilik tahsil etti. Bu karışık durumun verdiği üzüntüyü bir zaman pek meşhur bir ses sanatkârı! daha sonra da eski bir güzellik kraliçesi ile avutmaya çalışan kır saçlı Genel Müdür nihayet evlenebilecek duruma gelince kurban bayramında Avrupaya gitti ve gelin hanımı alıp döndü. Böylece balayı önceye alınmış oldu. Evlenme töreni bu hafta içinde oldu. Ankara Palasta yapılan nikâh ve kokteyle banka erkânından başka yalnız yakın aile efradı davetliydi. Bir de çok eski dostlar tabiî unutulmamıştı. Kemal Satır ve Yeni Ulaştırma Ba-

Ferit Nazmi Görmen
Aksaçlı damat

kanı İhsan Şeref Dura davetliler arasındaydı. Teni evliler şimdi Abanttalar.

Açıklama

25.5.1963 sayılı haberimizin 1. sütun 4, paragrafında "medyumluk yapan oldukça basit bir hanım" sözü ile ihtisas dışı mevzulara cevap verebilen kimse mânası murat edilmiştir. Keyfiyeti bu şekilde tavzih ederiz.

Öğretim

İmtihanlar

İmtihan mevsimindeyiz. Bugün bütün evlerde 1 numaralı konu imtihanlardır. Bizde olduğu gibi birçok Batı memleketlerinde de eğitim ve öğretim sistemi, imtihanlara aşırı bir önem kazandırmış ve imtihanlar, ruh sağlığı ve gencin geleceği bakımından büyük bir önem kapanmıştır, Lise bitirme imtihanlarını veren bir çocuğu düşünün, bundan sonra bütün fakültelerin giriş imtihanlarına hazırlanacak, korku ve heyecanı aylarca devam edecektir. Çocuk müteşebbis olarak yetişmemiştir, yüksek tahsil yapamadığı veya bunu daha sonraya bıraktığı taktirde hayatını kazanamaz. Zaten toplumun, yapacağı herhangi bir işi küçümsemeğinden çekinmektedir.

İmtihan devri yalnız çocuklar için değil aileler için de güç bir devirdir. Sinirler bozulur. Bu sinir bozukluğu da en çok imtihana girecek olan çocuğu etkiler. İmtihana hazırlanan çocuğun aylarca, özel bir hazırlık devresi geçireceği bir gerçektir. Yıl içinde ne kadar çalışmış olursa olsun, birçok memleketlerde bugün uygulanan sistem öğrencinin, sayılı günler İçinde, tümen tümen kitap devretmesini gerektirmektedir. Aslında imtihanlar, test usulü ve genel bilgi yoklaması şeklinde olmalı, yıl boyunca çalışan çocuk İmtihan kapısında, ecel teri dökmemelidir ama bu rahat sistem henüz pek az memlekette uygulanmaktadır.

Ailede

İmtihan sistemlerini değiştirmek, bunları daha gerçekçi, daha pratik ve faydalı şekle sokmak memleketlerin millî eğitim politikaları ile ilgilidir. Fakat bunun yanında, imtihan devirlerinde aile içinde işlenen bir takım hatâlar da vardır ki, bunlar çocukların ruh sağlığını ve mutluluğunu olduğu kadar, başarı şansını da tehdit etmektedir.

Bir çok aileler, imtihana hazırlanan çocuklarını huzursuz bırakırlar. Azarlar, tehditler, küskün tavırlar ve aşırı üzüntü birbirini takip eder. Öğrenci ağlayan annesini teselli eder ama, kendi isi de ağlamaktadır. Çoğu zaman, umursuzluk kabuğu arkasına gizlense de mutlu değildir. Bazı çocuklardan istenen tahsil seviyesi ise bu çocukların kabiliyet» leri üstündedir, Çocuk mühendis veya doktor olmazsa, anne veya baba onu adam olmamış addedecektir. Çocuk çaresizlik içinde, umursuzluğa bürünür. Halbuki ona kabiliyetleri ve imkanları içinde bir çalışma yolu göstermek ve çalıştıkça da şerefli bir insan olacağını anlatmak lâzımdır. İmtihana hazırlanan öğrenci evde mutlak bir huzur ve anlayış bulmalı, çalışmasının, takdir edildiğine emin bulunmalıdır. Ailenin, imtihanlarda ondan istiyeceği şey, her zamandan biraz daha fazla çabadır ama öğrenci basarı kazanamasa da çabasının takdir edileceğini, şu veya bu sahada bugün değilse yarın muhakkak surette başardı olacağını bilmeli, buna inanmalıdır. Çocukta

bu olumlu inancı yaratacak olan en başta ailedir.

İmtihan hazırlıkları sırasında çocukları azarlayan ve onları tehdit fiden aileler, herşeyden evvel çocuklarla başarı şansını düşürürleri Bunun yerine çocuğa cesaret vermek, ona yardımcı olmak, ona yol göstermek, evde anlayışlı, yumuşak, müşfik bir hava yaratmak lâzımdır.

Maddi faktörler

Anlayış ve sevgi, imtihan hazırlıkları sırasında, çocukların en büyük yardımcısıdır. Bunun yanında daha kolaylıkla uygulanabilecek bir takım maddi tedbirler de vardır.

Bu tedbirler arasında iyi bir çalışma programı başta gelir. Çalışma iyi tertiplenmezse, faydalı olmıyabilir. İmtihan hazırlığı sırasında sürmenaj, hem imtihanlar bakımından, hem de çocuğun ruh sağlığı bakımından çok tehlikelidir. İmtihan hazırlığı devresinde, çocuk her zamandan çok fazla çalışsa da, bu onun uyku saatlerinden ve istirahat saatlerinden vaz geçmesi şeklinde ele alınmamalıdır.

Dinlenmek için, bu devrede de çocuğun, eğlenmesi şarttır. Ancak birçok ailelerin düşündükleri ve birçok çocukların yaptıkları gibi dinlenmek, sinemaya gitmek değildir. Sinema nadiren dinlendiricidir. Eski devirlerde, çok çalışan öğrencileri su sesleri ile dinlendirirlermiş, serin bir parkta oturup, arkadaşları ile iki laf eden, güzel manzara seyreden, açık havada kendini yormadan dolaşan, biraz spor yapan çocuk çok daha iyi dinlenir ama devrimizde spor yapmak ta, açık havada dolaşmak ta, bazen yorucu olabilmektedir. Çocuklarını, hafta sonu tatilinde bozuk yollardan acele ile, güneşin alfanda 8 - 10 saatlik mesafelere götürüp getiren aileler, onları yorarlar. İmtihan aralığı gezmeler, kısa, ölçülü, çok dinlendirici olmalıdır. Çalışma devamlı yapılmamalıdır.

Uykuyu, kaçıran haplar çok tehlikelidir. Bu yüzden akıl hastahanalerine başvuran öğrencilere rastlanmıştır. Özel bir durumda, doktor tavsiyesiyle bu tip bir ilaç, belki alınabilir ama doktor tavsiyesi olmadıkça böyle bir tedbire başvurmak çok hatalıdır ve imtihan sonuçlarına da fena şekilde tesir edebilir.

Bazı eski ilâçlar, doktor tavsiyesi ile ve sinirleri takviye amacı ile alınabilir. Striknin, asid fosforik veya arsenik ihtiva eden bu tip ilâçlar, vitamin hapları bazı bünyeler için faydalı olabilir. Fakat gıdanın ilaçtan daha önemli olduğunu da unutmamalıdır. Annenin iyi tertipliyeceği bir yemek rejimi doktor reçetesinden çok daha faydalı olacaktır. İmtihan aralığı çocuklara proteinden zengin gıda maddeleri yani et, balık ve yumurta vermelidir. Bu sırada şekerli maddeler, bol vitamin de ihmal edilmemeli, yağlı yemeklerden, kızartmalardan, çok pişirilmiş yemeklerden sakınmalıdır.

Telâş ve asabi tansiyonun, çocukları, çalışmaktan daha çok yorduğu bilinen bir gerçektir. Aile, imtihan aralığı yardımını ancak bu yoldan sağlar. Çocuğa, huzur içinde çalışabileceği bir ortam yaratır.

Moda

Yaz kıyafetleri

Parisli büyük terziler yaz koleksiyonlarını çoktan teşhir ettiler. Fakat kış bitmeden teşhir edilen bu koleksiyonlardan çok, daha ileri yaz aylarında, butiklerde teşhir edilen elbise ve kıyafetler ilgiyi çekmektedir. Kadınlar Hayatlarına ve bütçelerine uygun modelleri, pratik, sade ve aynı zamanda çekici modelleri daha çok bu butiklerde buluyor, bunları bir süre vitrinlerde seyrettikten sonra, bir kaç metre kumaş alıp, evlerinde tatbik ediyorlar.

Parisli büyük terzilerden bazıları Mayıs ayında bir "Tatil Defilesi" daha yaparlar. Asıl yazlık modeller bu "Tatil Defilelerinde" teşhir edilir. Mevsim başlarında ortaya attıkları ana hatlara sadık kalırlar ama bunları daha cazip, daha kullanışlı, daha pratik hale koyarlar. Nefis yaz kumaşları, güneş altında giyilecek parlak renkler "Tatil Defilelerine" büyük bir çekicilik katar. Bazı büyük terziler, deniz kıyısında, plajlarda giyilecek kıyafetler üzerinde oynamasını, delilikler yapmasını severler. Ama çağımızın pratik kadını onu kendisine uydurmasını gene becerir. Fikirleri alır, delilikleri fantezi diye seyreder.

Şehirde

Yaz kıyafetlerini şehir ve sayfiye kıyafetleri, diye ikiye ayırmak gerekir. Şehirde serin tutan fakat oldukça ciddi, mazbut kıyafetler seçmek gerekir. Renkler daha soluk, emprimeler daha az göze çarpıcı, dekolteler ölçülü olmalıdır. Halbuki sayfiyede, deniz kıyısında' giyilecek elbiseler çok daha açık, daha göze çarpıcı, daha değişik olabilir. En güzel şehir kıyafeti, köyde manâsız durur. En cazip köy kıyafeti ise, şehirde, bazen çirkindir.

Şehir için süra ve ipek emprimelerden yapılmış düz hatlı şömizye elbiseler çok pratiktir. Bunlar, tam kolsuz veya truvakar kollu olabilir. Bunlara ufak tefek fanteziler katmak çok modadır. Meselâ sivri yaka değişik bir kumaştan yapılır, erkek biçimi kol kapakları buna uydu-

Birkaç mesele

Dedikodu ve söylentileri, yalan haberleri, panik yaratıcı sözleri, tıpkı ufak para gibi, farkında bile olmaksızın, birbirimize geçiririz. Bilmem hiç fısıltının hızı ölçülmüş müdür? Ama saniyede yüzlerce kilometre katettiği muhakkaktır. Daima koşarak gider, koştukça beslenir, büyür, birden söner ama hiç ölmez, parçalara bölünür, hayatını böylece devam ettirir. Kimimiz fısıltıyı uydurur, kimimiz gülmek için onu tekrar eder, kimimiz ona inanır, kimimiz inanmış gibi görünürüz. Ama hepimiz de ona hizmet ederiz.

İkinci dünya harbinde bu kuvvete beşinci kol demişlerdi. Muharip devletler halk arasında büyük tahribat yapan beşinci koldan, atomdan korktukları kadar korkmuş ve ona karşı manevi kuvvet cephesini kurmaya çalışmışlardı. Herhangi bir toplumun bu âfetten tamamiyle kurtulduğunu Söylemek mümkün değildir. Daha dün bir "şeker" krizine maruz kalan Birleşik Amerika ve İngilterede halk arasında dolaştırılan söylentilerin ve spekülatörlerin ortaya attıkları haberlerin krizde birinci derecede rol oynadığı meydana çıkmış, ev kadınları bakkal dükkanlarındaki stokları bir kaç saat içinde tüketiverince, kriz son haddini bulmuştu.

Gelişme halindeki memleketlerde fısıltı, dedikodu ve söylentilerin rolü çok daha fazladır. Bunlar başlanan her işe, âdeta, çelme takarlar ve faydalı, gerçek tenkidin yerini alarak, bu toplumlara büyült zarar getirirler. Muhakeme ve mantık işlemez olur, en oturaklı kimseler en olmadık hikâyeleri anlatırlar. Zaten az gelişmiş memleketlerin bünyeleri fısıltı gazetesini beslemeye çok müsaittir. Adamın işi azsa, zamanı çokşa nasıl vakit geçirecek? Para sarf etmeden, emek, sarf etmeden, çaba göstermeden nasıl eğlenecek?

Fısıltının hızını kesmenin en iyi çaresi onu, gülmek için bile olsa, nakletmemek, açıklığa ve tenkide inanmak, çalışmak, iyimser olmak ve iyi haberleri yaymaktır. Kişinin rolü burada hudutsuzdur.

*

Geçen yıl İstanbulda lise imtihanları sırasında, bazı acı olaylara şahit olduk. İmtihan heyecanı çocuklarımızı ölüme kadar götürebildi. Bunun üzerine de Millî Eğitim Bakanlığı imtihan odalarında çocukların morallerinin takviye edilmesi için, okullara tamimler yolladı.

Bu yıl İstanbulda, bu tamimlere ne derece saygı gösteriliyor, bilmiyoruz, fakat Ankarada, imtihan kapılarında şahit olduğumuz birkaç olay "Moral Takviye" prensibine hiç de uyulmadığı inancını uyandırıyor. İmtihana giren öğrenci önünde, ona verilecek not hakkında anlaşmazlığa düsen, tartışan, içerde ve dışardaki çocuklarda maneviyat namına birşey bırakmıyan, onlara ecel terleri döktüren öğretmenler var. Tabiî bunların yanında çok müşfik hareket edenlere de rastlanıyor ama bu iş tesadüfe kalmamalı, imtihanlarda, ciddi fakat anlayışlı bir hava sağlanmalıdır.

İmtihan bir eza cefa, bir öç alma ve tatminsizlikleri ortaya dökme var sıtası değildir. İmtihanda öğrenci kadar öğretmen de not alır, bunu unut* mamalı.

*

Gazetelerden öğrendiğimize göre bundan sonra gazetelerde, doktorlara teşekkür edilemiyecekmiş. Buna memnun olmamak mümkün değil ama İnsan bu kararın Büyük Millet Meclisinden değil de Etibba Odasından çıkmasını bekliyor. Demokratik rejimlerin en büyük teminatından birisi meslek teşekkülleridir. Bizde bu teşekküller çok zayıf, yok gibi. Batı memleketlerinde meslekle ilgili yasakları daima bu teşekküller koyar, Büyük Meclis değiştirmek istese de bu kararları kolay kolay değiştiremez. Aksi halde teşekküller hürriyetlerinin tahdit edildiği kanısına vattılar. Eğer tüccar ruhu bir doktor yarın kendisine daha muzır bir reklâm usulü bulursa, bunun için de yasak Büyük Millet Meclisinden mi çıkacak?

Demokrasiyi bütün müesseseleri ile, ailede ve toplumda bütün şekilleriyle uygulamalıyız.

rulur veya yaka da kol kapaklan da fırfırlı kumaşta- meydana gelmiştir. Bol giymek istiyenler önce düz hatlı pliseleri veya çok hafif büzgüyü tercih edebilirler ama genel olarak elbiseler, vücuda yakın biçilmiştir. Kumaş zenginliği ancak şeffaf kumaşlarda, şifonlarda vardır. Tam kolsuz elbiselerde yükseğe takılan biledik çok modadır. Geçen yıl etek ucuna doğru açılan elbiseler ' moda idi. Bu yıl abiye yaz elbiselerinde etek ucuna daralanlar var. Fakat gene her hat mevcut. Poplin ve bu tip kumaşlardan yapılmış birçok şehir elbiseleri ise vücuda yakın bir çuval şeklinde dümdüz iniyor ve belde bir kemerle toplanıyor. Siyah beyaz çok modadır. Tezat renklerin yanyana gelişi de çok tutunmuştur. Meselâ elbisenin bedeni başka renk, eteği başka renktir. Etek blûza bitiştirilmiştir. Eteğin kumaşından yapılmış olan ceket elbiseyi sık bir şehir tayyörü olarak karşımıza çıkarmakta, yakadan değişik renkli beden gözükmektedir. Bu yıl renklerle oynamak, şehirde de, kırda da modadır.

Denizde

Plâjda giyilen en rahat elbiseler kimono elbiselerdir. Düz ve eteklere doğru genişliyen, bu tip elbiseler bu yıl, mümkün mertebe az düğmeli, giyimi çok kolay elbiselerdir. Hiç düğmesiz olanlar, kimono gibi bir bandla bağlananlar da vardır. Kimisinin düğmesi ise süs için konmuştur ve elbise, gebelik gibi baştan giyilmektedir. Mayonun üstüne giyilen etekler de çoktur. Yakın yerlerden plaja bu kıyafetle gitmek çok pratik olmakta, plajda soyunup giyinme işi çok kolaylaşmaktadır. Eponj ve havlu cinsi kumaşlar, plaj için, özellikle rağbet görmektedir. Ayak bileklerine kadar uzanan ve kalçalara kadar yırtmaçları bulunan uzun havlu etekler fantezi olarak ortaya atılmıştır. Deniz kenarında parlak renkli kumaşlar seçmek lâzımdır. Dekolteler çok açık olabilir. Ufak tefek fantezi hoş görülür. Yaz geceleri gazinolarda dar ve kombinezon biçimi açık düz renkli elbiseler da çok modadır. Bunlar göze çarpıcı renklerden seçilmiyor, yanık ten elbiseyi süslüyor.

Genç kızlar için

Genç kızlar ve çok ince genç kadınlar "Sigara" ismini alan daracık pantolonlar giyiniyorlar. Bu pantalonlar ekseri küçük kareli kumaşlardan yapılmış, beyaz blûzların kol kapakları ile yakalan da gene kareli kumaşlardan meydana getirilmiştir. Bu, bati avrupada sayfiyedeki gene kızın adetâ klâsik kıyafeti olmuştur. Bermuda tipi yani dize kader uzanan urun şortlar da bu yıl çok modadır. Önü çiçekli ve arkası düz çuval elbiseler, plâj için mayo üstüne, baştan giyilen kısa, düğmesiz gömlekler çok tutunmuştur.

Bozulan saçları bağlamak için çok çeşitli saç bandları yapılmıştır. Plâjda ıslanan saçlarını tekrar bigudiye sarmak istiyen kadınlar için de, bigudileri saklayan , nefis plaj şapkaları icat edilmiştir.

S İ N E M A

Türkiye

1962-63 toplamı öncesi

Her yıl Mayıs ayının Son haftasıyla birlikte Türkiyedeki bütün büyük şehir sinemaları birinci vizyon haftalarını kaparlar ve yine Eylül ayının son haftasına kadar yeni film yerine eski ve oynamış filmleri göstermeye başlarlar. Bu, bir sinema mevsiminin bitimi demektir ve aradaki ölü dönemde yapımcılarla getirtici şirketler yeni mevsime kendilerini hazırlarlar.

Geride bıraktığımız 1962 yılının son gününe kadar yurdumuzda 172 yerli film çevrilmiş, bunların büyük çoğunluğu sinemalarda gösterme haftaları bulabilmiş fakat elde kalan 40-50 kadarı da gelecek mevsime devredilmiştir. Her yıl tekrarlanan bu devir-teslim işlemi, giderek, aslında sıkışık olan iç pazarımızı daha da daraltmış ve türk sinemasını bir çeşit kontrolları altına alan bölge işletmecilerini zor durumda bırakmıştır. Tek kurtarıcı -şimdilik kaydıyla- yerden mantar gibi biterek sayıları her geçen günle artan açık hava sinemaları olmuştur. Bölge işletmecileri, yatırımına, aşağı yukarı bir başka anlamda ortak oldukları filmlerin paralarını bir an önce çıkarabilmek amacıyla -fiyatları düşük de olsa- açık hava sinemalarının artışlarını her yönden teşvik etmektedirler.

Büyük kuvvet: İşletmeci

Sinema işletmeciliği bakımından Türkiye birkaç büyük bölgeye ayrılmıştır. Bunlar, Ege bölgesi -merkezi İzmir-, Güney ile Güney Anadolu bölgesi -merkezi Adana- Batı Karadeniz bölgesi -merkezi Zonguldak-, Doğu Karadeniz bölgesi -merkezi Samsun ve İç Anadolu Bölgesi merkezi Ankara- ile Eskişehir -merkezi Eskişehir- ve Marmara Trakya Bölgesi -merkezi İstanbul-dir. İller, bu bölgeler arasında paylaştırılmıştır ve en zengin bölge, Eg-e ile Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. Terli film, yapımcıları, yapım merkezinin İstanbulda olusu sebebiyle çokluk Marmara ve Trakya bölgelerini kendi ellerinde tutmakta ve filmlerini bu bölgelerde yine kendileri işletmektedirler.

İsletmeci, sinemacıyla doğrudan doğruya temas halinde olduğundan yapımcıdan daha çok sinemacıyı etkilemekte ve arada daha rahat bir münasebet kurmaktadır. Başlangıç günlerinde, işletmeci-yapımcı bağları sadece bir satıcı-alıcı şeklinde olduğundan, gerçek yürütücü kuvvet yapımcının elinde bulunuyordu ve yönetim, yapımcının gücündeydi. Daha sonra işletmeci, yapımcıyla münasebetini- sıklaştırmış ve Önce işletme avansı daha sonra da yapımın bütününü etkileyecek para yardımı yapmaya başlamıştır. İç pazarın kaldıramayacağı sayıda film çevrilmesinin de, türedi ve serüvenci film şirketlerinin kurulmasını çabuklaştıran da işletmecinin bu yersiz davranışı ve para yardımı olmuştur.

İşletme avansı adı altında verilen veya yapılan para yardımı sonunda, işletmeci, yerli film yapımının tek söz sahibi olmaya başlamıştır. Yeni yeni başlayan göstermelik "star sistemi", işletmecinin de işe karışmasıyla gemi azıya almış, işletmeci dilediği starı desteklemiş ve 'seyirci şunu istiyor, bunu istemiyor' sloganı ortaya çıkmıştır. Bugün yerli film pazarında çevrilen filmler üç-beş kadın ve erkek oyuncu arasında döndürülmekte ve kalite kendiliğinden düşmektedir. Düşmektedir çünkü seyirci nin istediği star'lar, hem fiyatlarını arttırmışlar - Ayhan Işık 60, Orhan Günşiray 50-55 ve Eşref Kolçak 50 bin lira film başına almaktadırlar- hem de film çekimi süresini daraltmışlardır. Adı geçen starlar bir film için ancak onbeş veya yirmi iş günü gelmektedirler ki, çekim süresi böylece ancak yirmi yirmibeş güne sığdırılmaktadır. yirmi-yirmibeş gün içinde çevrilen herhangi bir filmin gerçek bir değer taşınmasına da normal olarak imkan ve ihtimal yoktur. .

...Ve ötesi

Yatırıma ortak olan işletmeci de filmin çekim süresini kısaltan unsurların başında gelmektedir. Filmi bir an önce bölgesine getirmek sinemalarda vizyona sokmak ve amortismanını sağlamak zorunluğunu duymaktadır. Yapımcı, bu yüzden işletmecinin istediğini ne yapıp yapıp yerine getirecektir. Yirmibeş günlük -veya daha az- sürede filmi çekip bitirecek rejisör, pazarda en makbul rejisördür. Bu çabukluk ve eli yatkınlıklarıdır ki Nejat Saydamları, Sırrı Güilekinleri, Muharrem Gürsesleri sinemamızın gözde rejisörleri saydırmış, gidişe ayak uyduramayan Metin Erksan, Atıf Yılmaz, Memduh Ün, Lütfü Ö. Akad ve o ayar rejisörler ise, piyasa için bir çeşit duraklama çağma girmişlerdir.

1962-63 yılında adlarını 'iyi rejisör'e çıkarmış bu ikinci kişiler piyasanın isteklerine uygun, çabuk film çevirmeyi de denemişlerdir ama, sonuç, ne kendileri ve ne de onlar adına yatırıma girişenler için hiç de parlak olmamıştır. Şipşakçılara karşılık geç fakat iyi çalışarak başarıya ulaşan bu rejisörler, işi bir olup bittiye getirdiklerinde önceki yaptıklarıyla büyük çelişmelere düşmüşlerdir ki, bu, filmoğrafileri için yarardan çok zarar demektir.

Oyuncular için bu çeşit bir kaygı yoktur. Işık, Günşiray ve Kolçakın hemen arkasından gelenler ikinci sınıf oyunculardır fakat İşletmeci, 'star'lara yapılan büyük ödemelerle pahalıya mal olan filmlerin yanı sıra ikinci -sınıflara ister istemez bir kayma göstermiştir. Starların aşırı para istekleri, bu yıl ikinci sınıflara hem yolu yeniden açacak vs hem de yenilerin sinemaya girmelerini daha da kolaylaştıracaktır. Yeni mevsimde -yani bu başlangıç aylarında- kayma, gözle görülür derecede artmıştır.

Kadın oyunculara gelince, sinemamızda en çok sıkıntısı çekilen Oyuncu kadrosu kadınlar yönündedir. Yapımcılar Türkân Şoray, Leyla Sayar, Filiz Akın ve Semra Sarı aralarında paylaşmışlar, iki yıl öncesine kadar 'star' olan Muhterem Nuru ise ikinci sınıf yıldızlar arasına indirmişlerdir. Yine geçen yılın en büyük 'star'ı Göksel Arsoy, sistemin kurbanı olmuş ve beklenmedik bir düşüş kaydetmiştir.

Türk sinemasının toplam öncesi ve toplam sonrasının genel görünüşü budur ve her bakımdan sinemamız büyük bir krizin eşiğine gelmiş, durmuştur, Beklenen kurtarıcı mucize, ancak ve ancak devlet eliyle olacaktır.

Oyun: "Derya Gülü", (Oyun, 3 bölüm).
Yazan: Necati Cumalı.
Tiyatro: Kent Oyuncuları Topluluğu, (Küçük Tiyatro, Ankara).
Sahneye koyan: Mahir Canova.
Dekor: Doğan Aksel.
Işık: Taylaner Selçuk.

Konu: Karı - Koca - Âşık üçlüsünün, türlü versiyonlarını dinlemeğe alışık olduğumuz, ilksiz ve sonsuz hikâyesi. Şu farkla ki Necati Cumalının "hikâye"si, çok iyi tanıdığı Ege kıyılarında, hayatlarını ve geçimlerini denize bağlamış, basit, mütevazı insanlar arasında geçiyor. Dekor: bir balıkçı teknesinin -"Derya Gülü"nün- çekildiği, ağların kurutulduğu ve hiç sönmeyen bir odun ateşinin "gecenin ve denizin nemini kuruttuğu" kıyıda, dermeçatma bir kulübeden ibarettir. Kişiler ise: yaşlı, balık oldu mu keyfinden, denize çıkmadı mı sıkıntısından "şişeleri" deviren, huysuz, kıskanç bir koca, eski deniz kurtlarından Karadenizli Hâşim Kaptanla gençliğini, güzelliğini -fikrini bile sormaya lüzum görmeden veriverdikleri- bu adamla, yokluklar içinde tüketmenin acısını, hattâ isyanını duymaya başlamış karısı Meryem ve yanlarına yardımcı olarak 'aldıkları yakışıklı denizci, genç kadının yüreğinde fırtınalar koparan Sinan...

Oynayanlar: Yıldız Kenter -Meryem-, Şükran Güngör -Hâşim, Kaptan- Müşfik Kenter -Sinan-,

Beğendiğim: Yazarın üç kişilik bir oyunla seyircinin dikkatini iki buçuk saat uyanık tutmayı başarabilmiş olması. Çizdiği realist -hattâ natüralist- tablo içinde, beşerilikleri "duyulan" yüzler tanıtması. Mahir Canovanın, oyunu drama kaydırmayan, ,ona yer yer güldürme payı da kazandıran, modern, ifadeli sahne düzeni. Doğan Akselin yerli rengi ve, havayı veren, güzel dekoru..

Beğenemediğim: Necati Cumalının, yer yer, Synge'iır "Denize Giden Atlılar"ını, Zola'nın "Therese Raquin"mi, hattâ -benzetme caizse- Lady Macbeth'i -pek uzaktan- hatırlatan yeni oyununa o gücü örneklerin güçlü soluğundan, "Öz" ve "fikir" zenginliğinden birşeyler katamamış, pek yüzeyde kalmış, "talihsiz bir balıkçı karısının acıklı hayatı"nı anlatmaktan Öteye gidememiş olması. Önemli kişilerden biri olan Hâşim Kaptan rolünün -Karadeniz şivesini iyi kullanamayan- Şükran Güngörün sanat mizacına uymaması... Bu rol, büyük bir kompozisyon aktörünün elinde, pittoresk bir tip halinde, sürükleyici bir ifadeye kavuşabilir, esere de, temsile de çok şeyler kazandırabilirdi.

Sonuç: Necati Olmalıdan -"Nalınlar"dan sonra- bekleneni veremeyen, Kenterlerin oyunu sayesinde ayakta duran, bir oyun.

Lûtfi AY

Kenterlerde "Derya Gülü"
Denize bağlı insanların hikâyesi

TİYATRO

Ankara

I.T.I. Varşova Kongresi

Milletlerarası Tiyatro Enstitüsünün 8-15 Haziran tarihleri arasında Varşovada toplanan 10. Kongresine, Türkiye Millî Merkezini temsil etmek üzere, Muhsin Ertuğrul gönderilmiştir. İcra Komitesi her ne kadar, üyelerden. Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçerin bu Kongreye katılmasını uygun görmüşse de, bütçesinde ancak bir temsilci gönderebilecek kadar ödenek, kaldığından, bu ödeneği Başkanı olan Muhsin Ertuğrula ayırmış, Cüneyt Gökçerin de Devlet Tiyatrosu bütçesinden yolluk ve ödenek alarak gönderilmesini Millî Eğitim Bakanlığından rica etmeği uygun bulmuştu.

Cüneyt Gökçer, I.T.I. Türkiye Millî Merkezi hesabına Devlet Tiyatrosu bütçesinden verilecek yolluk vs ödenekle bu Kongreye katılmayı uy gun bulmamış ve Varşovaya gitmemiştir.

Öte yandan tiyatro çevrelerinde söylenildiğine göre, Muhsin Ertuğrul Varşova seyahatini kara yoluyla, talebelerinden ve Devlet Tiyatrosu ak trislerinden bir hanımın kullandığı özel otomobille yapmıştır. Böylece I. T.I. nin Varşova Kongresinde Devlet Tiyatrosundan da bir sanatçı bulunmuş olmaktadır.

İzmir Açıkhava temsilleri

Devlet Tiyatrosu bu yaz, her yıl olduğu gibi, Fuar zamanı İzmir Açıkhava Tiyatrosunda, temsiller verecektir,

17 Ağustostan 20 Eylüle kadar sürecek olan bu temsillere Devlet Tiyatrosu, Opera ve Bale bölümlerinin de katılmasıyla, "Öp Beni Kate" müzikalini götürecektir. Bu eserin Ankara -ve şimdi de İstanbul- seyircisinden gördüğü büyük ilgi gözönünde tutulursa, İzmirlilerin Fuar temsillerine bu yaz her zamandan çok rağbet gösterecekleri tahmin edilebilir.

Devlet Tiyatrosu İzmirde. "Öp Beni Kate'' müzikalinden başka üç eser daha oynıyacaktır. Bunlar, sırasıyla, Giordano'nun "Andrea Chenier" operasıyla Max Frisch'in "Andorra" ve Reşat Nuri Güntekin-Necati Cumalının "Çalıkuşu" piyesleri olacaktır.

BİR HATIRA

Ört o çukuru!..

Vildan Aşir SAVAŞIR

Bana sorarsanız Türkiyede atletizmin ilk öğreticisi 1920 Anvers Olimpiyatları olmuştur. Her koşunun, her atlayışın, her atışın kendine has bir tekniği bir stili olduğunu o tarihte öğrenmiş, dereceleri rekorları, ve büyük atletleri o günlerde tanımıştık. Sonradan 1924'e kadar geçen dört yıl boyunca dünyanın neresinde önemli bir yarışma yapılacak olsa hep o havesle izlemiş, peşin tahminler yürütmüş neticelerini tartışmıştık.

Yarışı büyük bir sıçrayışla bitiren süratci Faddockdan uzun adımların ve çıkışın tekniğini, 5 binde ve 10 binde biribirleri ile amansız bir mücadele yapan ufacık yapılı fransız Guillmot ile harika adam Nurroiden koşu stilini, omuz, kalça çalışmalarını, ve mesafeyi zaman parçalarına ayırıp takat ve kabiliyetlere ayarlamasını, Petersondan havada makas adımını, Londondan yüksek atlamada yuvarlanmayı hep o tarihteki mecmualarda çıkan resimlerden ve eleştirme yazılarından öğrenmişindir... Hakemliği ve müsabaka organizasyonunu bile.

Galatasaraylı diskçi Unvan -Tayfuroğlu- 100 metreci Rauf -Haznedar- Şekip -eski milletvekili Engineri- Fenerli Suat -sonradan tenisçi Baba Suat- Ömer Besim -Koşalay- Sırık atlayıcı Daniş -Emekli General- bu resimleri okumada anlamada ve arkadaşlarına öğretmede birer mütehassıs olmuşlardı. Uzun atlamadı sıçrama tahtası, yüksek atlamada bel vermeyen çıta kısa koşularda koridor, gülle çenberi atletizme hep onların getirdikleri yeniliklerdir.

Yarışmalarımızı gizli oturumlar halinde seyircisiz yapardık ama öğrendiğimiz yeni düzenden bir dikiş payı ayrılmağa Tazı olmazdık. Atlayıcı koşucuların kronometrecisi koşucu atlayıcının, atıcının hakemi idi. Doğru kronometre basmak için yaptığımız egzersizler bugünkü gibi hatırımdadır. Nasıl da ciddiye alırdık bu işleri,..

Galatasarayda bizimle beraber okuyan çalışkanlıkları, efendilikleri ve sportmenlikleri ile tanınan Trabzonlu iki arkadaşımız vardı. Süleyman ve Rıza Kardeşler. Büyüğü Rıza daha ziyade spor işlerinin idaresine Süleyman müsabakalarda kendisini denemeye heves ederdi. Bir sebep, bu iki arkadaşımızı mektepten alıp baba yurdu Trabzona dönmeğe zorlayınca orada ilk işleri sarı-kırmızı formalı bir kulüp burmak olmuştu. Önce bir süre çalışmışlar sonra meydana getirdikler] futbolcudan, atletten kurulu bir ekiple İstanbula gelip ana kulüp ile kardeşçe boy ölçüşmeyi istemişlerdi. Suat -Senato Başkanı Ürgüplü- Mehmet -Adisababa Büyük Elçisi M. Osman Dostel- Muslih -rahmetli kardeşim Muslih Hoca- haftalarca bunu konuşmuş bu karşılaşmanın tahakkukuna çalışmışlardı. Ogünlerde sporu temiz, menfaatsiz anlamı içinde ne bitekle, ne keyifle ve ne heyecanla konuşurduk. Formalarımızı anatarımız yıkar, bacılarımız ütüler elimize verirlerdi. Bunu lüks otel kamplarına ve profesyonel piyasasının pazarlıklarına ölçebiliyor musunuz?

Modern sporun ilk adımlarında idik. Güreşte Vehpilerin, Seyfilerin, futbolda Zekilerin, Alâattin, Nihat ve ismetlerin yıldızlarının yeni yeni ışımağa başladığı devirlerdeydik. Antrenör nedir bilmezdik ama elimize geçen kitaplardaki öğütlere Tanrı buyruğuna bağlanır gibi bağlanmasını bilirdik. İşte bir bahar gününde İstanbula gelen Trabzonlu sporcular bizi böyle bir hara içinde buldular. Aşk vardı ve bu aşka yaraşan meşk vardı.

Müsabakanın hazırlıkları için günlerce Papazın Çayırına -Fenerbahçe stadının olduğu yer- taşınmıştık. Güzelim İstanbul toprağında diz boya yükselmiş lahanalar, ebegümeciler arasında 100 metre koridorları için şeritler germiş, tur dönülecek kısmı kürelemiş tırmıklamış, futbol sahasını ellerimizle kireçlemiştik. Seyirci toplayabilmek için de ev ev, mektep mektep, gazete gazete dolaşmıştık. Lütfen hakemlik kabul etsinler diye babalarımızın arkadaşı avcılara, eski güreş ve Jimnastik meraklılarına yalvarmıştık. Pos bıyıklı muallim Seyfi bey de bu davet ettiklerimiz arasında idi. Pek bir babacan adamdı bu Seyfi bey!. Tatlı fakat hâkim konuşur, espriler yapar fakat ciddiye aldığı bu hakemlik işinde çöp atlamaz en küçük lâubaliliğe göz yummazdı.

Trabzonlular şerefine tertiplenen "idman şenliklerine" bizden ve Trabzonlulardan başka Hilâlliler, Fenerliler ve başka mektepliler de katılacaklardı. Onun için 100 metreyi birkaç seride koşacaktık. İlk seride bizden ben koşuyordum. Çıkışı Seyfi beyin emri ve dikkatli nezareti altında Adil -ziyadesiyle meşhur Adil Giray- yaptıracaktı. O günlerde içimizde yerden çıkış yapmasını bilenimiz azdı. Koşucular kendilerine en uygun gelen, en avantajlı buldukları pozu alırlar ve işaretle beraber koşmağa başlarlardır

Çıkış hattının gerisinde toplandık. Ben çantamda getirdiğim küçük kürekle çukurlarımı kazdım denedim sonra da yerime geçip işaretleri beklemeğe başladım. Olanlar da bu sonu gelmez kısacık bekleyiş sırasında oldu. Bir pençe kulağıma yapışmış asılıyor koca kalın bir ses ateş püskürüyordu:

"— Maskara ben senin babanı da tanırım. Ayağındaki o tırnaklar -çivilileri kasdediyordu. yetişmemiş gibi bir de mızıkçılık çukuru. Ört onu, çıkar o tırnakları..."

Çukurları doldurdum, o güzelim çayırın ebegümecilerini labadalarını galiba Burhan beyin -Felek- şefaati ile tırmalaya tırmalaya seyirettim

İşte, Türkiye İş bankasının tamamına veya sermayesinin bir kısmına sahip olduğu müesseselerden bazıları:

PAŞABAHÇE ŞİŞE VE CAM FABRİKASI
ÇAYIROVA CAM FABRİKASI
İPEKİŞ MENSUCAT FABRİKASI
ULUDAĞ SANATORYOMU
KİRAZLIYAYLA DİNLENME EVİ
VİTA VE SANA YAĞLARI FABRİKASI
TÜRKİYE ÇİMENTO SANAYİİ
TÜRKİYE PETROLLERİ
TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI
RABAK ELEKTROLİTİK BAKIR VE MAMULLERİ
İZMİR METALÜRJİ FABRİKASI
KORUMA TARIM İLAÇLARI
ANADOLU SİGORTA
ANKARA SİGORTA
MİLLİ REASÜRANS
DESTEK REASÜRANS
GENERAL ELEKTRİK AMPUL FABRİKASI
TÜRK-PİRELLİ LÂSTİKLERİ
EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI
TÜRKİYE SINAİ KALKINMA BANKASI ...

Bilûmum banka hizmetlerinde olduğu gibi...

Türkiye İŞ Bankası faydalı yatırımlarıyla da memleket hizmetindedir

Türkiye İŞ Bankası, memleketimizin kalkınmasında mühim tesirleri bulunan çok faydalı yatırımlar yapmıştır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

en kudretli bankadır

(FAAL - 4051) - 316

Pan Am ile uçtuğunuz zaman dünyanın en tecrübeli Jet ellerindesiniz!

Pan American Jet Clipper'in kumanda aletlerini idare eden ellerin bir hususiyeti vardır — l hususiyet tecrübedir. Şunu bir an içi düşününüz: Pan American jet pilotla bütün diğer havayolu şirketlerinin toplamından daha fazla — bir milyon civarında — yolcuyu denizaşırı uçurmuşlardır. Her Pan American jet seferinde bu uçuş tecrübesinin üstünlüğünü bizzat müşahade edebilirsiniz.

Pan American — diğer havayolu şirketlerine nispeten — daha fazla jet servisi yapmaktadır. Dünyanın en tecrübeli havayollarını tercih etmeniz için bu da ayrı bir sebeptir.

6 kıtadaki 80 memlekete yapılan jet servisleri hakkında tamamlayıcı bilgi almak ve rezervasyon için lütfen Seyahat Acentenize veya Pan American Bürolarına müracaat ediniz:

İSTANBULDA : Hilton Oteli methali, Tel : 47 45 30 - 48 10 50
ANKARADA : Atatürk Bulvarı 93, Tel. 12 33 04 - 12 91 45 - 12 83 53
İZMİRDE : İzmir Palas Oteli, Tel.: 22 1 00

Trade Mark Reg. U. S. Pat. Off.

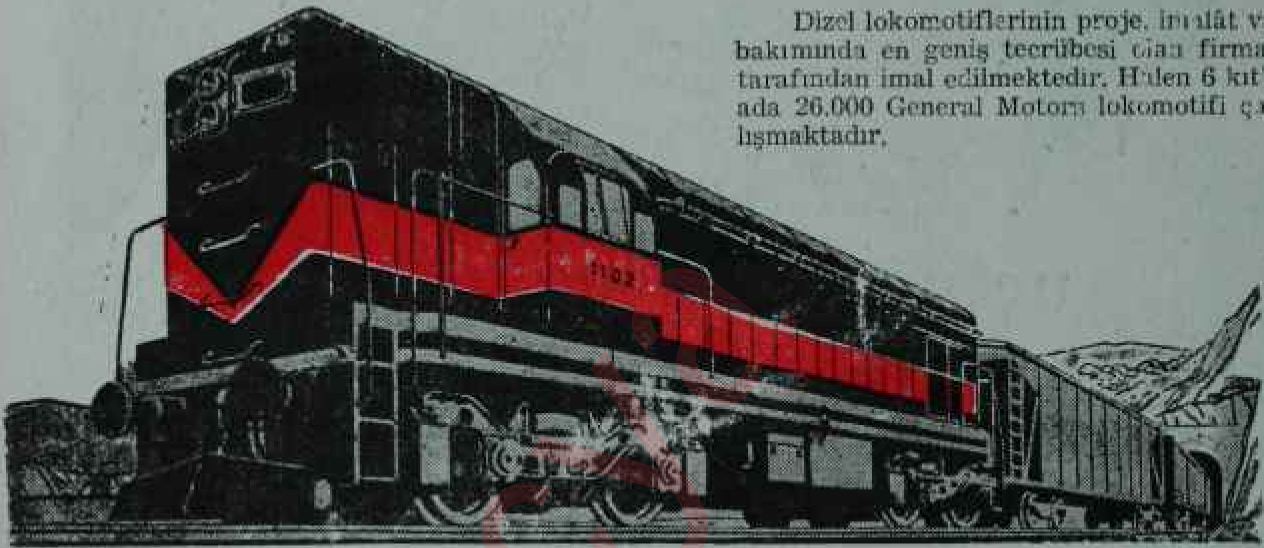
PAN AM

DÜNYANIN EN TECRÜBELİ HAVAYOLLARI

Demiryolunda „En aklı başında" yatırım

GENERAL MOTORS LOKOMOTİFLERİ

Dizel lokomotiflerinin proje, imalât ve bakımında en geniş tecrübesi olan firma, tarafından imal edilmektedir. Hâlen 6 kıt'ada 26.000 General Motors lokomotifi çalışmaktadır.

General Motors'un Denizaşırı Muameleleri

General Motors Corporation'ın dış servisi, New York 19, N. Y., U. S. A. Telgraf adresi: Autoexport

ORTAK İMALÂTÇILAR: AVUSTRALYA — The Construcciones, S. A., Barcelona * İSVEÇ — Nydqvist Clyde Engineering Co. Pty. Ltd. Sydney, N. S. W & Holm Aktiebolag, Trollhattan. * BELÇİKA — LaBrugeoise et Nivelles, St. Michel-ces LOKOMOTİF FABRİKALARI: Electro-Motive Divi Bruggs (Pty.) Nigel, Transvaal * İSPANYA — Materialsion of General Motors, La Grange, Illinois, U. S. A. y GÜNEY AFRİKA — Union Carriage & Wagon Co. *General Motors Diesel Limited, Londra, Ontario, Kana ALMANYA — Henschel-Werke, GmbH, Kassel *da.

General Motors'un dünyanın her tarafında kolları, şubeleri ve temsilcileri vardır.
Dünyanın en yüksek vasfı - 270'den 2600 beygire